www.Taleemulislam-Radio.com

د سنت او بدعت په هکله بهترین کتاب

سنت او بدعت

لیکونکی مولانا محمد شفیع صاحب

صدیقي کتب خانه کاسي روډ کوټه

(c) ketabton.com: The Digital Library

كل بدعة ضلالة و كل ضلالة فى النار
[صحيح حديث]
هر بدعت گمراهي ده او هره گمراهي په دوزخ كي ده.

سنت او بدعت

ليكونكى مولانا مفتي محمد شفيع رحمة الله عليه
پښتو ژباړه محمد شفيق رحماني

صديقي كتب خانه كاسي روډ كوټه

(c) ketabton.com: The Digital Library
www.Taleemulislam-Radio.com

د دې کتاب ټول حقوق د خپرووونکي سره خوندي دي

د کتاب پېژندنه

د کتاب نوم.......................سنت او بدعت

ليکوال..................مفتي اعظم مولانا محمد شفيع

ژباړن......................محمد شفيق رحماني

ناشر..........................ذبيح الله صديقي

د چاپ کال...............................۲۰۰۸ع

خپرووونکی..............صديقي کتب خانه کاسي روډ کوټه

د چاپ شمير..................................زر

د کمپيوټر چاري.......................محمد يوسف

بيه..............................پنځوس روپی

(c) ketabton.com: The Digital Library

زېری

ښاغلو هيوادوالو تاسي ته زېری درکوو چي موږ په پښتو ژبه د ديني کتابو د چاپولو هوډ کړی دی چي له هغو څخه ګڼ شمېر پښتو کتابونه چاپ ته چمتو سوي دي او ستاسي لاسونو ته رسېدلي دي.

ګرانو هيواد والو په پښتو ژبه کي پخوا دومره ديني ليکني نه وې نن له ښه مرغه پښتو ژبه پر مختللې ده او لا زياتي هڅي رواني دي موږ هم پتېيلې ده چي په پښتو ژبه به کتابونه خپروو او په دې ډګر کي به له سيالو قومونو څخه کم نه راځو او په دې به وياړو چي په پښتو ژبه مو ديني کتابونه تر خپلو پښتنو ورونو پوري ورسول انشاء الله.

موږ د ديني کتابونو د خپرولو دغه لړۍ بهانده ساتو او راتلونکي کتابونه به په دې پسې چاپ سي نور مو وخت نه نيسم لوی ښتن مو مل روغ جوړ او بريالي اوسئ.

ذبيح الله صديقي

۲۰۰۸-۵-۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

۱	مقدمه	۸
۲	د بدعت او سنت تر منځ جګړه	۱۲
۳	د بدعت عيبونه بدعت څه دي	۱۴
۴	د بدعت د نه جواز او منع کېدو وجه	۱۸
۵	بدعت د دين د بدلولو لاره ده	۲۱
٦	بدعت حسنه او بدعت سيئه	۲۴
۷	د بدعت غندنه په قرآن او حديث کي	۲۷
۸	بدعتونه د اولياوو په نظر کي	۳٦
۹	امام طريقت فضيل بن عياض رحمة الله عليه	۳۷
۱۰	ابراهيم بن ادهم رحمة الله عليه	۳۸
۱۱	ذوالنون مصري رحمة الله عليه	۳۹
۱۲	بشر حافي رحمة الله عليه	۴۱
۱۳	ابوبکر دقاق رحمة الله عليه	۴۱
۱۴	ابو علي جوازني رحمة الله عليه	۴۲
۱۵	ابوبکر ترمذي رحمة الله عليه	۴۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٦	ابو الحسن وراق رحمة الله عليه	۴۴
١٧	ابراهيم بن شيبان رحمة الله عليه	۴۴
١٨	ابو عمر زجاجي رحمة الله عليه	۴٥
١٩	ابو يزيد بسطامي رحمة الله عليه	۴٦
٢٠	ابو محمد بن عبدالوهاب ثقفي رحمة الله عليه	۴٧
٢١	سهل تستري رحمة الله عليه	۴٨
٢٢	ابو سليمان داراني رحمة الله عليه	۴٩
٢٣	ابو حفص حداد رحمة الله عليه	٥٠
٢۴	حمدون قصار رحمة الله عليه	٥٠
٢٥	احمد بن ابي الحواري رحمة الله عليه	٥١
٢٦	جنيد البغدادي رحمة الله عليه	٥٢
٢٧	ابو عثمان جيري رحمة الله عليه	٥٣
٢٨	ابو الحسين نووي رحمة الله عليه	٥۴
٢٩	محمد بن فضل بلخي رحمة الله عليه	٥٥
٣٠	شاه كرماني رحمة الله عليه	٥٥
٣١	ابو سعيد خراز رحمة الله عليه	٥٦
٣٢	ابو العباس ابن عطاء رحمة الله عليه	٥٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۳	ابراهيم خواص رحمة الله عليه	۵۷
۳۴	بنان حمال رحمة الله عليه	۵۸
۳۵	ابو حمزه بغدادي رحمة الله عليه	۵۸
۳۶	ابو اسحاق رقاشي رحمة الله عليه	۵۹
۳۷	ممشاد دينوري رحمة الله عليه	۵۹
۳۸	ابو علي روزباري رحمة الله عليه	٦۰
۳۹	ابو محمد عبدالله بن منازل رحمة الله عليه	٦۰
۴۰	رواجي بدعتونه	٦۱
۴۱	د صلوة و سلام رواجي طريقه	٦۲
۴۲	د اسقاط حيله يا دوره	۷۴
۴۳	د لمانځه او د روژو د فديو مسئلې	۸۴
۴۴	د نبي عليه السلام سايه	۸۷
۴۵	د اولياوو د زيارتو شرعي حيثيت	۹۳

د کتاب پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

په اوس دور کي د بدعت توپان خورا په شدت سره خپور شوی دی د علماوو پام يې خپلي خوا ته ور اړولی له بده مرغه دغه توپان په داسي شرايطو کي راغلی دی چي عيسويت، کميونزم او قاديانيت پر مسلمانانو له هر لوري څخه يرغلونه کوي د مسلمانانو د يو لږ ډلو يووالي ته په اوس دور کي ډېره سخته اړتيا ده بدعاتو په زوره سره سر پورته کړی دی علماء چي د عيسويت، کمونزم او قاديانيت سره په مقابله بوخت وه هغوی اړ شول چي ډګر پريږدي او داخلي انتشار ته پام وکړي پر دې غم چي څومره وژاړو لږ دی دسنت او بدعت په نامه دغه رساله د بدعاتو په رد کي د مولانا محمد شفيع صاحب د يو لږ مضامينو او رسايلو ټولګه ده ځيني يې بيلي بيلي په نورو ښو هم خپرې شوي دي ما د لوستونکو د اسانتيا لپاره دغه مضامين سره يو ځای ګړل د کتاب په بڼه مي.کړه چي د مفتي صاحب تر کتلو وروسته خپريږي يوه مهمه خبره دا هم چي دغه رساله بايد ډېره خپره شي تر څو ناپوهان پوهي ورڅخه ترلاسه کړي او هغوی ته د سنت روښانه لار آسانه شي.

محمدرفيع عثماني

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقدمه

د نبي علیه السلام حدیث دی چي په آخره زمانه کي به فتنې زیاتي پیدا شي، موږ داسي زمانې ته راوتلي یو چي ټوله نړۍ فتنو نیولې ده سهار او مابنام نوي نوي فتنې راوزي د فتنو او مشکلاتو زمانه ده د سنت پر سمه لار پاتېدل مشکل دی په حدیث شریف کي راځي:

العبادة الهرج کهجرة الیٰ.[1]

ژباړه:– د فتنو په زمانه کي عبادت داسي دي لکه څوک چي هجرت وکړي او ماته راشي په یوه بل حدیث کي راځي څوک چي د امت د فساد په زمانه کي زما سنت ژوندی کړي د هغه لپاره د سلو شهیدانو اجر او ثواب دی په بل یوه حدیث کي راځي د فتنو په زمانه کي د سنت سره موافق عمل ثواب د پنځوسو کسو د عمل ثواب لري

[1]: رواه مسلم، مشکات

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هغه پنځوس کسان هم د نن نه بلکي د صحابه کرامو د زمانې د پنځوسو کسانو او څه وخت چي بدعات او منکرات په نړۍ کي ډېر شي د هغه وخت د عالمانو لپاره نبي علیه السلام فرمايي چي هغوی دي خپل علم ښکاره کړي که يې داسي و نه کړه د هغه چا لپاره سخت وعيد دی.

(لما اخرجه الاجري في كتاب السنة عن معاذ بن جبل رض وسیاتي تمامه).

د هرې زمانې او هر وخت عالمانو په خپل دور کي د فتنو په وخت کي د نبي علیه السلام د سنت سمي طريقې روښانه کړي ، او د بدعاتو ګډوډي يې له منځه وړې ده مګر اوس فتنې ډيري شوي دي بې ديني خدای نه منل حديث نه منل او ختم نبوت نه منل هغه فتنې دي چي د اسلام تهدابونو ته ضربې ور کوي ما د فتنو په مقابل کي تر خپله وسه د دين خدمت کړی دی د تصنيف او تأليف کار مي هم کړی دی د اعتقادي بدعاتو په مقابل کي درېدلی يم د عملي بدعاتو په لړ کي تر اوسه خاص کار نه دی شوی زما يوه ملګري له ما وغوښتل چي د هغه مياشتنۍ مجله لپاره د بدعت او د هغه د خرابيو په هکله

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه مقاله ولیکم هغه د بدعت پر ضد عادت داسي ټینګار
وکړ چي ما ته هیڅ د انکار کولو ځای پاته نه شو که څه هم
ډیري بوختیاوي مي درلودې ما وعده ورسره وکړه که څه
هم زه وخت نه لرم یوه واقعه هم راپیښه شوه چي د الله په
امر سره مي یوه ورځ غرمه ډوډۍ خوړله ناپامه مي د
هډوکي یو ټوټه په ستوني کي بنده شوه زه هغه وخت پوه
شوم چي ټوټه په ستوني کي بنده شوې وه ما د ټېرولو
تدبیرونه کول مګر هډوکی په ستوني ښخ پاته شو ستونی
مي خوږ شو په کراچي کي د ستوني پوه ډاکټر شفیع
الدین خان په ډېره پاملرنه سره زه وکتلم وروسته یې
وویل چي بې عملیاتو نه کیږي بیا هغه عملیات وکړل
هډوکی یې وکیښ الله جل جلاله یو ځلي بیا ژوند راکړ
فکر مي وکړ چي تېر ژوند مي عبث تېر کړی دی باید چي
راتلونکی ژوند په ګټورو کارو کي تېر کړم کوم تکلیف
چي راباندي تېر شوی وو هغه اجازه نه راکوله چي په کار
پیل وکړم ډاکټرانو او ملګرو راته ویل چي آرام وکړم
وروسته مي پرېکړه وکړه چي د دارالعلوم په نوې ودانۍ
کي هستوګنه پیل کړم بیا زه د برات پر دېرشمه په کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۷۶هـ له ښاره دولس میله لیري په شرافي ګوټ کي دارالعلوم ته ورغلم د هغه سیمي هوا ښه راباندي ولګېده بیا مي د فراغت شېبو طبیعت راساز کړ ما د الله جل جلاله نوم واخیست په کار مي پیل وکړ په دوو ورځي کي پاک خدای توفیق راکړد بدعت او سنت مقاله او دوه نور مضامین مي ولیکل رساله مي بشپړه کړه کله چي انسان عزم او اراده وکړي د هغه کامیابي او ناکامي په الله جل جلاله اړه لري د انسان کوښښونه د هیڅ په معنٰی دي ټول کارونه الٰهي دي د انسان حرکت تش یوه وسیله ده.

مفتي محمدشفیع

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بدعت او سنت تر منځ جګړه

د بدعت خرابی به د قران او سنت له رویه بیان شي مګر دلته یوه خبره کوم څوک چي د سنت د اتباع او د بدعت د مخالفت بلنه ورکوي روښانه ده چي د هغه غرض د الله او د هغه د رسول رښتنی محبت او د دین د ساتني پرته نور هیڅ نه دی دغه ډول که څوک په یو بدعت اخته وي هغه غرض هم د الله او د هغه د رسول د محبت وي او د نبي علیه السلام دغه فرمان مني چي بدعت ګمراهي ده او بد دی توپیر یوازي دا دی چي د ناپوهی له کبله هغه بدعت ته بدعت نه وايي بلکي عبادت يې بولي د الله او د نبي علیه السلام د رضایت وسیله يې بولي د دې لپاره مهمه ده چي د مسلمان خیر غوښتل دي خپله وجیبه وګڼل شي او هغه ته دي په خوږه لهجه سره حقیقت وښودل شي باید چي هغه ته د بدعتي یا وهابي په نامه و نه ویل شي او هیڅکله باید پېغور ور نه کړل شي د هغه خبره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماتول د هغه د مقصد پر خلاف پر هغه تور لګول ښکاره بهتان دی څوک چې د آخرت په غم کې وي هغه د داسي حرکاتو څخه ځان ژغوري اوس زه خپل اصل مقصد ته راځم حقیقي خرابي د نه پوهېدلو او بدعت د بدعت د نه بللو څخه پيدا کيږي له دې ځکه زه تر ټولو مخکي د بدعت تعریف او د هغه حقیقت لیکم.

ان اردت الاصلاح ما استطعت و ما توفيقي الابالله العلى العظيم.

مفتي محمد شفیع

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بدعت عیبونه

بدعت څه دی

بدعت په لغت کي هر نوي شي ته وايي هغه که په عباداتو کي وي او که په عاداتو کي د شريعت په اصطلاح کي د عبادت يوې داسي نوي جوړ شوي طريقې ته وايي چي د زيات ثواب په نيت تر نبي عليه السلام او تر خلفاء راشدينو وروسته غوره شوي وي او د صحابه کرامو په زمانه کي پر هغه عمل نه قولاً نه فعلاً نه صراحتاً او نه اشارتاً ثابت وي د بدعت دغه تعريف د علامه برکويي د طريقه محمديه څخه او د علامه شاطبي د اعتصام څخه اخيستل شوي دي معلومه شوه چي د عاداتو او ديني ضرورتو لپاره چي نوي آلات او طريقې هره ورځ جوړيږي هغه د شرعي بدعت سره هيڅ سمون نه خوري ځکه چي د عبادت پر طريقه او د ثواب په نيت نه کيږي او دغه ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

جایز او مباح دي په دې شرط چي د یوه شرعي حکم مخالف نه وي او دا هم معلومه شوه چي کوم عبادات چي د نبي علیه السلام یا صحابه کرامو څخه قولاً فعلاً صراحتاً یا اشارتاً ثابت وي هغه ته بدعت نه شي ویل کېدای دا هم معلومه شوه چي د کوم کار ضرورت د نبي په زمانه کي نه وو وروسته د یو ديني مقصد لپاره اړتیا ولیدل شي هغه هم بدعت نه دی لکه ديني مدارس او تعلیمونه تبلیغي انجمنونه او د دین د نشر او اشاعت اداري یا د قرآن او حدیث پوهنه صرف و نحو ادب عربي او د فصاحت او بلاغت فنون یا د اسلام د مخالفو فرقو د جواب ویلو لپاره د منطق او فلسفې کتابونه لوستل یا د جهاد لپاره نوي وسلې او نوي طریقې ایجادول د جنګ تعلیم ورکول دا ټول شیان په عباداتو کي شمار دي او د نبي علیه السلام او د صحابه کرامو په زمانه کي نه وه مګر بیا هم بدعت نه دی خبره دا ده د وخت په تېرېدو سره چي څنګه اړتیا پیدا کېدله عالمانو مناسب تدبیرونه او صورتونه خپلول موږ وایو چي دغه ټول شیان په خپل ذات کي عبادات دي نه یې څوک د زیات ثواب په نیت کوي بلکي هغو ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

عباداتو د وسيلې په حيثيت عبادت ويل کيږي يعني په دين کې نوی کار نه دی بلکې د دين لپاره نوی کار دی په حديث کې په دين کې د نوي کار منع راغلې ده يعني ديو منصوص ديني مقصد د پوره کولو لپاره د اړتيا له مخې يو نوی صورت خپلول منع نه دی معلومه شوه چې د کومو کارونو اړتيا د نبي عليه السلام په زمانه کې او په وروسته زمانه کې يو راز وو په هغه کې داسې طريقه را ايستل چې د نبي عليه السلام او صحابه کرامو څخه ثابت نه وي هغه ته بدعت وايي په قرآن او حديث سره منع او ناروا بلل کيږي مثلاً د درود او سلام لپاره ولاړيدل په پابندۍ سره ويل فقيران مړول د جماعت د لمانځه وروسته څو ځله په پابندي سره دعا کول د ثواب لپاره په څلويښتمه ورځ خيرات ورکول او د داسې نورو شيانو پابندي کول په رجب شعبان او نورو بزرګو شپو کې له ځانه جوړ کړي لمونځونه کول پر قبرونو څراغان لګول د ځانه جوړ کړي شيان د فرضو او واجبو په شان ګڼل او په دغه کې ګډون نه کوونکی ملامتول او ملعون ورته ويل پيغور ورکول معلومه خبره ده چې درود او سلام صدقه خيرات مړو ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثواب د رسېدو لپاره په بزرګو شپو کي لمونځ او عبادت کول تر لمونځو وروسته څو ځله دعا غوښتل عبادات دي څنګه چي نن عباداتو اړتيا ده د اصحابو په زمانه کي هم ورته اړتيا وه د نبي عليه السلام اصحابو هم د نن د مسلمانانو په شان د عبادت شوق درلود څوک دعوه کولای شي چي هغه تر اصحابو زيات د عبادت شوق لري حذيفه بن يمان رض فرمايي:

كل عبادة لم يتعبدها اصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم فلا تعبدوها فان الاول لم يدع الاخر مقال اتقوا الله يا معشر المسلمين وخذوا بطريق من كان قبلكم.

كوم عبادت چي اصحابو نه دی کړی هغه مه کوئ ځکه چي مخکنيو د وروستنيو لپاره هيڅ شی نه دي پري ايښی چي هغه دې پوره کړي ای مسلمانانو! د خدايه وبېرېږئ د پخوانيو خلكو طريقې خپلي کړئ.

د دې مضمون روايت له عبدالله بن مسعود رض څخه هم منقول دی.[1]

۱: اعتصام للشاطبي ص ۳۱۰ ج ۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بدعت د نه جواز او منع کېدو وجه

ورته وګورئ دغه ټول کارونه د نبي علیه السلام په زمانه کي د عبادت په ډول جاري وه له هغه پر ته یوه بله داسې طریقه خپلول چي نبي علیه السلام او د هغه اصحابو نه وي کړې د دې فلسفه او حکمت څه شی دي آیا مقصد یې دادي چي د دغو عباداتو نوې طریقې نبي علیه السلام او اصحابو ته معلومې نه وې ډېر خلک دي هغه طریقې کوي چي اسلافو نه دي کړي دوی یې کوي او غوره کړي یې دي.

په دین کي بدعت دا معنیٰ لري چي نعوذبالله نبي علیه السلام نه پوهېده او پر هغه د خیانت د تور لګولو معنیٰ لري آیا هغه پوهېده مګر خلکو ته یې نه ویل آیا د بدعت د را ایستلو دا مطلب نه دی چي نبي علیه السلام په دین کي بخل خیانت او د رسالت په تبلیغ کي کوتاهي کړې ده امام مالک رحمة الله علیه فرمایي څوک چي یو بدعت جوړوي هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا دعوه کوي چي نبي علیه السلام په دین کي خیانت کړی دی (نعوذ بالله) او ټولي خبري یې نه دي ښودلي.

بدعت غوره کول دا اعلان دی چي د رسالت په زمانه کي دین بشپړ نه وو بلي خوا ته قرآن اعلان کوي:

اَلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ

[مایده ۳]

ژباړه: — نن ورځ پوره کړ ما تاسي لره دین ستاسي.

بلي خوا ته د عباداتو نوي لاري را وزي او دا دعوه کوي چي د اسلام شریعت اوس بشپړیږي آیا مسلمان دا منلای شي باور وکړئ د عبادت کومه طریقه چي نبي علیه السلام او اصحابو نه وي کړې هر څونه که په زړه پوري وي هغه د نبي علیه السلام په نزد ښه نه ده په دې اړه امام مالک رحمة الله علیه داسي فرمایي:

مالم یکن یومئذٍ دینا لا یکون الیوم دیناً.

کوم کار چي په هغه زمانه کي دین نه بلل کېده نن هم دین نه دی هغوی خو دا طریقې معاذالله د نه پوهېدلو له کبله پرې ایښې وې نه یې د کاهلی یا غفلت له کبله بلکي ناسمي مضرري یې بللې ځکه یې پرې ایښي دي عمر بن

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالعزیز رحمة الله علیه په یوه مکتوب کې لیکي چې که یو ځوک د ماښام د درو رکعتو پر ځای څلور رکعته او د سهار د دوو فرضو رکعتو پر ځای درې یا څلور رکعته وکړي یا روژه د ماښام پر ځای تر ماخوستنه ونیسي دا د مسلمان له نظره ناروا دی که څه هم هغه کس په ظاهره کومه ګناه نه ده کړې یو څه تسبیحات یې زیات ویلي دي زیات ذکرونه یې کړي دي ولي هغه ته ناروا وویل شي هغه د نبي علیه السلام ښودل شوی عبادت زیات کړی دی او د عبادت بڼه یې ور بدله کړې ده د هغه د فعل څخه داسي بریښي چې د نبي علیه السلام شریعت بشپړ نه وو اوس ده بشپړ کړ یا نبي علیه السلام په امانت کې کوتاهي کړې ده چې د عبادت دغه ګټوره طریقه یې خلکو ته نه ده ښودلې اوس غور وکړئ چې په لمانځه کې د درو رکعتو پر ځای څلور رکعته په عبادت کې زیاتوب څه توپیر لري چې د نبي علیه السلام او اصحابو څخه یې هیڅ نقل نه وي په شرعي عباداتو کې له خپلي خوا شرطونه زیاتول په شریعت کې بدلون او تحریف دي ځکه یې په شدت سره رد کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بدعت د دین د بدلولو لاره ده

د بدعت تر ټولو لویه خرابي دا ده که خلکو ته په عباداتو کي د نویو طریقو د ایجادولو اجازه وشي دین بدلیږي وروسته نه معلومیږي چي اصل عبادت چي نبي علیه السلام بیان کړی دی هغه څنګه کېده؟

د تېرو امتو د دین د بدلېدو تر ټولو لوی سبب دا وو چي هغو د خپل کتاب او د پیغمبر په ښودلي عبادت کي له خپلي خوا د عبادت نوی طریقې را ایستلې د هغو دا رسم جاري وو وروسته د اصل دین او نوي ایجاد شوي شیانو هیڅ توپیر نه کېده اسلامي شریعت نفل د فرضو څخه بېل کړي دي اسلامي شریعت د هري فتنې دروازه تړلې ده او د دین د فساد لاري یې دړولي دي دغه بندوبست یې هم کړی دی چي د فرضو او نفلو تر منځ توپیر وي د حقیقت په اعتبار سره هم او د صورت په اعتبار سره هم په لمونځو کي د نبي علیه السلام او اصحابو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا عادت وو چي په مسجد کي يې يوازي فرض لمونځ په جماعت سره کاوه د نوافلو او سنتو لپاره کورته تلل تر کومو لمونځو وروسته چي سنت يا نفل نشته په هغه وخت کي تر لمانځه وروسته په مسجد کي کښېېنستل يا يې يوه وظيفه کوله د لمانځه پر طريقه مخ پر قبله نه کښېناستل بلکه راسته يا چپه خوا ته وګرځېدل تر څو د ليري څخه هر څوک پوه شي چي د فرض لمانځه ختم شوی دی سنت طريقه همدغه ده چي نفل او نفلي عبادت په کور کي وشي او که په مسجد کي سنت کوي هم سنت طريقه دا ده چي د فرض لمانځه د جماعت حيثيت ختم شي صفونه مات شي خلک مخ او شا ته شی بيا سنت وکړي او دغه راز روژه د صبح صادق څخه بيا تر لمر لوېدو ده ليکن خلک د شپې بيديږي په بيدو خو څوک خوراک نه کوي د روژې غوندي کيفيت وي ځکه د پيشلمي خوراک سنت دی تر څو د خوب او د پيشلمي توپير سره وشي روژه له صبح صادقه پيليږي ځکه پيشلمي په آخر وخت کي مستحب دي دغه راز چي لمر لوېده يقيني شي ژر روژه مات په کار دی ځنډ يې مکروه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي تر څو د روژې د عبادت سره زايد وخت زيات نه شي نن هم دغه شيان الحمدلله په مسلمانانو کي جاري دي مګر د جهالت او د نه پوهېدو له کبله خلک له حقيقته ناخبره دي د سهار او د مازيګر تر لمونځو وروسته عموماً د مسجدو امامان مخ له قبلې څخه ګرزوي مګر دې ته يې فکر نشته چي د ګرزېدو غرض د دې اعلان دی چي فرض ختم شو هر څوک اختيار لري چي څه کوي هغه وکړي چيري چي ځي ولاړ شي مګر هغه ټول جماعت يې پايبند کړی وي تر څو چي درې دعاوې په جماعت سره نه وکړي تر هغو ټول په انتظار ناست وي بيا په دغه دعاوو کي د خاصو خاصو شيانو پايبندي وي لکه فرض تر څو چي هغه دعاوي و نه کړي خلک فکر کوي د لمانځه يوه برخه پاته ده دا له شريعته سرغړونه ده دعاګاني او وظيفې يې د فرض لمانځه سره داسي منسلولي دي لکه د لمانځه برخه چي وي تر څو چي امام د مقتديانو سره يو ځای وظيفې او دعاګاني و نه کړي د هغوی ټولو لمونځ بشپړ نه بلل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بدعت حسنه او بدعت سیئه

په صحیح حدیث کي دي.

كل بدعة ضلالة وكل ضلالة في النار.

هر بدعت گمراهي ده او هره گمراهي په جهنم کي ده.

معلومه شوه چي په شرع کي هر بدعت گمراهي ده اصطلاحي بدعت ته بدعت حسنه نه وايي البته په لغوي معني کي هر نوي شي ته بدعت وايي په دغه اعتبار سره هغه شیانو ته بدعت حسنه وايي چي صراحةً د نبي علیه السلام په زمانه کي نه وه وروسته د يوې اړتيا له کبله عملي شوه لکه په اوس دور کي چي ديني مدرسې دي په هغو کي درس او تدريس د ښووني اصل بنسټ د نبي علیه السلام څخه ثابت دي پخپله نبي علیه السلام فرمايي:

انما بعثت معلماً.

زه معلم راليږل شوی يم.

د مدرسو ودانول او په هغه کي خلکو ته تعليم ورکول

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اوس دور کي ډېر مهم ګرځېدلی دی د نبي عليه السلام او د اصحابو په زمانه کي مدرسو ته اړتيا نه وه نن اړتيا ده د سنت د ژوندي کېدو لپاره مدرسې دي ځکه د مدرسې غوندي شيان په بدعت کي نه راځي ليکن د لغوي معنٰی له کبله چي څوک بدعت ور ته وايي بدعت حسنه ور ته وايي عمر رضی الله عنه د تراويحو جماعت وليد د لغوي معنٰی په اعتبار يې وفرمايل:

نعمت البدعة هذه.

دغه ښه بدعت دی.

عمر فاروق رضی الله عنه او ټولو ته څرګنده وه چي نبي عليه السلام په بل چاپسې هم تراويح کړي دي خپله يې هم کړي دي او تاکيد يې هم کړی حقيقتاً اوشرعاً هلته د بدعت هيڅ احتمال نه وو البته د نبي عليه السلام په زمانه کي د يو خاص عذر له کبله په جماعت سره د تراويحو داسي بندوبست نه وو لکه وروسته چي د نبي عليه السلام د ښووني سره سم وشو په ظاهري او لغوي لحاظ دواړو سره دغه کار نوی وو عمر فاروق رضی الله عنه دې ته بدعت خسنه وويل د بدعت حسنه تر دې زيات بل تصور په اسلام کي نه شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېدلای بس همدغه دی امام مالک رحمة الله علیه فرمايي:

من ابتدع بدعة يراها حسنه فقد زعم ان محمد صلى الله عليه وسلم خان الرسالة لان الله تعالىٰ يقول (اليوم اكملت لكم دينكم) فمالم يكن يومئذٍ ديناً لا يكون ديناً اليوم.[۱]

د دې عبادت مطلب دا دی که يو چا بدعت ايجاد کړ هغه يې ښه وباله په تحقيق سره هغه پر نبي عليه السلام باندې په رسالت کې د خيانت ګمان کړی دی او ذکر شوی آيت هم پر دغه ګواه دی چې دين پوره شوی دی کوم کار چې په هغه زمانه کې دين نه وو نن هم دين نه دی د عمر رض وينا يا د نورو بزرګانو ويناوې دليل ګرځول او ډول ډول بدعتونه د بدعت حسنه په نامه جوړولو ته اسلام هېڅکله اجازه نه ورکوي کوم شی چې په شريعت کې بدعت دی هغه مطلق ناروا دی البته په بدعاتو کې توپير شته ځيني سخت حرام او شرک ته نژدې دي ځيني مکروه تحريمي دي ځيني تنزيهي دي په قرآن او احاديثو سره او په اثار د اصحابو او تابعينو او امامانو سره په دين کې د بدعاتو او محدثاتو خرابي او دهغه څخه د پرهيز

۱: اعتصام اول ټوک ۴۸ مخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاکید او بې شمیره قراني آیتونه او روایات موجود دي خوله هغو څخه ځینې دلته رانقلوو.

د بدعت غندنه په قرآن او حدیث کي

علامه شاطبي رحمه الله په الاعتصام کي ډېر آیتونه پر دغه موضوع راټول کړي دي له هغو څخه دوه آیته دلته راوړو.

مِنَ ٱلَّذِينَ فَرَّقُواْ دِينَهُمْ وَكَانُواْ شِيَعًا ۖ كُلُّ حِزْبِۭ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٣٢﴾

[روم ۳۲]

ژباړه: – له هغه کسانو څخه چي تار په تار کړی یې دی دین خپل او شوي دي دوی ډلي ډلي هره یوه ډله په هغه دین چي دوی څخه دی خوشالیدونکي دي.

بي بي عایشه رضي الله عنها د دې آیت تفسیر د نبي علیه السلام څخه نقلوي چي د بدعتیانو ډله ځني مراد ده. (۱)

قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُم بِٱلْأَخْسَرِينَ أَعْمَٰلًا ﴿١٠٣﴾ ٱلَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٠٤﴾

۱: اعتصام مخ ۶۵ ټوک ۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

[کهف: ۱۰۳-۱۰۴]

ژباړه:- ووایه ته چي آیا خبر کړم زه تاسي په زیانکارانو باندي له جهته د عمله هغه کسان دي چي ضایع شوې ده سعي د دوی په ژوندون نړدې کي او دوی ګمان کوي چي بېشکه دوی نیک کوي کار.

علي کرم الله وجهه او سفیان ثوري اونورو د اخسرین اعمالا تفسیر په اهل بدعت سره کړیدي او بیشکه په دغه آیت کي د بدعتانو پوره نقشه عکس شوېده چي د ځانه جوړونکي شیان نیکي بولي او په هغه خوشاله وي چي موږ د آخرت ګټه ترلاسه کوو حالانکه د الله او د هغه د رسول په نزد د هغه اعمال هیڅ وزن او ثواب نه لري بلکه بر عکس ګناه تمامیږي. د بدعت د خرابي او د هغه د ردېدو په هکله د حدیثو روایات بې شمیره دي چي له هغو شخه یو څو روایات دلته لیکل کیږي:

(۱) په صحیح بخاري کي بي بي عایشه رض روایت کوي چي نبي علیه السلام وفرمایل:

من احدث فی امرنا مالیس منه فهو رد. [۱]

۱: اعتصام دبخاري په حواله

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: – څوک چي زموږ په دين کي نوی شی داخل کړي چي مخکي داخل نه وي هغه مردود دی.

۲۰: – امام مسلم له جابر بن عبدالله رض څخه روايت کوي چي نبي عليه السلام په خپله خطبه کي وفرمايل:

امابعد فان خير الحديث كتاب الله وخير الهدى هدى محمد وشر الامور محدثاتها وكل بدعة ضلالة اخرجه مسلم و في رواية النسايي كل محدثة بدعة وكل بدعة في النار. (۱)

ژباړه: – له حمد وصلوة وروسته وپوهيږئ چي تر ټولو ښه کلام د الله کتاب دی او تر ټولو ښه لاره د محمد ﷺ ده او بد کار بدعتونه جوړول دی او هر بدعت ګمراهي ده په نسايي کي روايت دی چي هر نوی جوړشوي شی بدعت دی او هر بدعت په جهنم کي دی.

عمر رض هم په خپله خطبه کي دغه توري ويل او عبدالله بن مسعود رض په خطبه کي تر ذکر شوو تورو وروسته دا هم ويل:

انكم ستحدثون ويحدث لكم فكل محدث ضلالة وكل ضلالة في النار. (۲)

۱: اعتصام مخ ۷۶ ټوک ۱
۲: اعتصام مخ ۷۶ ټوک ۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه:- يعنې تاسي به هم نوي نوي کارونه راوباسئ اوخلک به ستاسو لپاره په عبادت کي نوي نوي طريقې او صورتونه راوباسي ښه پوه شئ چي هره نوې طريقه د عبادت گمراهي ده او د هري گمراهۍ ځای جهنم دی.

۳:- په صحيح مسلم کي له ابوهريره رضی الله عنه څخه روايت دی چي نبي عليه السلام وفرمايل:

من دعا الی الهدی کان له من الاجر مثل اجورمن يتبعه لاينقص ذالک من اجورهم شيئا ومن دعا الی ضلالة کان عليه من الاثم مثل اثام من يتبعه لاينقص ذالک من اثامهم شيئا.

ژباړه:- څوک چي خلک د هدايت صحيح لاري ته راوبولي د هغه ټولو خلکو د عمل ثواب ده ته رسيږي چي د ده اتباع وکړي د دې پرته چي د هغو په ثواب کي يو څه کمبوت راوستل سي او څوک چي د يوې گمراهۍ خوا ته خلکو ته بلنه ورکړي پر هغه باندي د هغه ټولو خلکو گناه ليکل کيږي چي د ده اتباع کوي پرته د دې چي د هغو په گناهونو کي يو څه کمبوت راوستل سي.

د بدعتو نوي نوي طريقې را ايستل او خلک د هغو خوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته رابلونکي دي پر دغه بد انجام فکر وړي چي يوازي خپل ځان بلکه ځومره مسلمانان چي په اخته سي د هغو ټولو ګناه هم وربانديي ده.

۴ : – ابو داؤد او ترمذي د حضرت عرباض بن ساريه ﷺ څخه په صحيح سندو روايت کړی دی چي يوه ورځ نبي عليه السلام خطبه راکړه چي په هغه کي يې ډېر اثر لرونکی او جامع نصيحت وکړ زموږ تر سترګو اوښکي را تويه سوې او زړونه مي وبېرېدل ځينو ناستو خلکو ووېل اې د الله رسوله ! (صلی الله عليه وسلم) نن وعظ خو داسي دی لکه د رخصتېدو وصيت چي وي ته وموږ ته راوښووه چي موږ آينده څرنګه ژوند تېر کړو نبي عليه السلام وفرمايل:

اوصيکم بتقوی الله والسمع والطاعة لو لاة الامروان کان عبدا حبشيا فان من يعش منکم بعدی فسيری اختلافا کثيرا فعليکم بسنتی و سنة الخلفاء الراشدين المهديين تمسکوا بها و عضوا عليها بالنواجذ و اياکم و محدثات الامور فان کل محدثة بدعة و کل بدعة ضلالة.⁽¹⁾

ژباړه: – زه تاسو ته وصيت کوم د الله جل جلاله څخه د

۱: اعتصام

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېرېدو او د اسلام د احکامو د اطاعت کولو که څه ستاسو حاکم حبشي مريي هم وي، ځکه په تاسو کي چي کوم خلک زما وروسته ژوندي وي هغوی به ډېر اختلاف ويني ځکه تاسي زما سُنت او زما وروسته د خلفاء راشدينو مهديينو سُنت خپل کړئ او دا ټينګ ونيسئ او په دين کي نوي طريقو څخه ځانونه وساتئ ځکه چي په عبادت کي هره نوې طريقه بدعت دی او هر بدعت ګمراهي ده.

۵ :- بي بي عايشه رضي فرمايي چي څوک يوه بدعتي ته ورغلی او د هغه عزت يې وکړ ګوا ده د اسلام په نړولو کي د هغه مرسته وکړه.(۱)

٦ :- حسن بصري رحمة الله عليه فرمايي چي د نبي عليه السلام وينا ده چي که تاسي غواړئ چي پر پل صراط باندي نه وځنډېږئ او نيغ جنت ته ولاړ سئ د الله په دين کي پخپله رايه سره هيڅ نوې طريقه مه راباسئ.(۲)

۷ :- د آجري په کتاب السنه کي له معاذ بن جبل رضي څخه روايت دی چي نبي عليه السلام وفرمايل:

۱: اعتصام للشاطبي اول ټوک مخ ۷۴

۲: اعتصام

(c) ketabton.com: The Digital Library

اذا حدث فی امتی البدع، و شتم اصحابی، فلیظهر العالم علمه فمن لم یفعل فعلیه لعنة الله والملائکة والناس اجمعین.(۱)

ژباړه:- کله چي زما په امت کي بدعتونه پيدا سي او زما اصحابو ته بد وويل سي د هغه وخت پر عالم باندي لازم دی چي خپل علم ښکاره کړي او څوک چي داسي نه وکړي پر هغه لعنت دی د الله او د ملايکو او د ټولو انسانانو.

عبدالله بن حسن وفرمايل چي ما له وليد بن مسلم څخه پوښتنه وکړه چي په حديث کي د اظهار علم څخه څه مراد دی؟ وې فرمايل سُنت.

۸:- حذيفه بن يمان رضی الله عنه وفرمايل چي د مسلمانانو لپاره د کومو شيانو چي زه خطر لرم په هغو کي تر ټولو څخه زيات خطرناکه دوه شيان دي يو دا چي يو شی دوی ووينې هغه ته پر هغه شي باندي غوره توب ورکړي چي دوی ته د نبي عليه السلام د سُنت څخه معلوم دی دويم دا چي دوی په غير شعوري توګه ګمراه سي.

سفيان ثوري رحمة الله عليه وفرمايل دغه خلک بدعتيان دي.

۱: اعتصام اول ټوک مخ۸۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹:- حذیفه رضي الله عنه وفرمایل قسم په خدای چي په آینده زمانه کي بدعتونه دا رنګه خوریږي چي که یو څوک دغه بدعت پرېږدي خلک به وایي چي تا سُنت پرېښود.[۱]

۱۰:- عبدالله بن مسعود رضي الله عنه وفرمایل اې خلکو! بدعت مه خپلوئ او په عبادت کي مبالغه مه کوئ پخوانی طریقې ټینګي ونیسئ هغه شی خپلوئ چي د سُنت له رویه یې تاسي پېژنی او کوم یو چي دا رنګه نه پېژنی هغه پرېږدئ.

۱۱:- عبدالله بن عباس رضي الله عنه فرمایي چي آینده پر خلکو باندي هیڅ نوی کال نه راځي چي په هغه کي دوی یو بدعت ایجاد نه کړي او یو سُنت مړ نه کړي تر دې حده چي بدعتونه ژوندي او سُنتونه مړ سي.[۲]

۱۲:- حسن بصري رحمة الله علیه فرمایي چي بدعتي څومره زیات په روژې او لمانځه کي مجاهده کوي هغومره له الله تعالی څخه لیري کیږي، دا یې هم وفرمایل چي د بدعتي سره مه کښېنئ چي هغه ستاسو زړونه در ناروغه کوي.

۱: اعتصام اول ټوک مخ ۹۰
۲: اعتصام اول ټوک مخ ۹۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳: – سفیان ثوري رحمة الله علیه فرمايي هیڅ وینا د عمل پر ته نېغه نه ده.او هیڅ وینا او عمل د نیت پر ته نېغ نه دی او هیڅ وینا، عمل او نیت تر هغه وخته پوري نېغ نه دی ترڅو چي هغه د سُنت په برابر نه وي.

۱۴: – ابو عمرو شیباني رحمة الله علیه فرمايي بدعتي ته د توبې توفیق نه په برخه کیږي.

(ځکه چي هغه خپله ګناه نه ګڼي توبه پر څه وکړي).

۱۵: – عمر بن عبدالعزیز رحمة الله علیه دا وینا د امام مالک رحمة الله علیه او د وخت د ټولو عالمانو په نزد همېش د یاد ساتلو وړ ده:

سن رسول الله صلی الله علیه وسلم سننا و ولاة الامر من بعده سننا الاخذ بها تصدیق لکتاب الله واستکمال لطاعة الله، و قوة علی دین الله، لیس لاحد تغییرها ولا تبدیلها ولا النظر فی شئ خالفها، من عمل بها مهتد و من انتصر بها منصور و من خالفها اتبع غیر سبیل المومنین، و ولاه الله ما تولی واصلاه جهنم و ساءت مصیرا.

ژباړه: – نبي علیه السلام یو څو سُنتونه جاري کړل او د نبي علیه السلام وروسته خلفاء راشدینو یو څو سُنتونه جاري کړل دا خپلول د کتاب الله تصدیق او د الهي طاعت

(c) ketabton.com: The Digital Library

تکمیل او د الله په دین کې قوت ترلاسه کول دی په هیڅ ډول په دې کې نه بدلون روا دی او نه د دې خلاف یو شي باندې نظر کول روا دی څوک چې پر دې عمل کوي هدایت موندې او څوک چې د دغه سُنتو په مرسته د الله تعالی مرسته ترلاسه کول وغواړي د هغه مرسته کیږي او څوک چې د دې خلاف وکړي هغه د مسلمانانو له لارې څخه مخالف لاره خپله کړه الله تعالی هغه د هغه په اختیار او خوښه پرېږدي بیا یې په دوزخ کې سوځوي او دوزخ بد ځای دی.

بدعتونه د اولیاوو په نظر کې

د بدعاتو او محدثاتو ایجاد کوونکي او پر دې باندې تلونکي عموماً د اولیاوو او د طریقت د مشایخو پناه اخلي او دا بدعتونه د هغوی خوا ته منسوبوي تر دې حده چې د ډیرو خلکو دا فکر دی چې طریقت او شریعت دوه برخلافه شیان دي ډېر احکام چې په شریعت کې ناروا دي د طریقت خاوندان یې روا گرځوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا یوه خطرناکه تېروتنه ده چي په دې کي د اخته کېدو وروسته د دین او ایمان خبر نسته ځکه چي یوازي شریعت انسان له ټولو ګمراهیو څخه بچ کوي کله چي د شریعت مخالفت روا وګڼل سو بیا په هري ګمراهۍ کي اخته کېدل اسانه دی.

ځکه مناسب راته معلوم سو چي د بدعت په غندني کي او د سُنت د اتباع په تاکید کي د اولیلوو او د طریقت د مشایخو ویناګاني د کفایت قدر جمع کړل سي چي خلک د دغه تېروتني څخه بچ سي چي د طریقت مشایخ بدعات بد نه ګڼل یا د سُنت په اتباع کي سُست وه په دې هکله علامه شاطبي رحمة الله علیه په خپل کتاب الاعتصام اول ټوک مخ۱۰٦ کي یو مستقل فصل جوړ کړی دی چي په هغه کي د پخوانیو اولیاوو ویناګاني د بدعت د غندني په هکله جمع کړي دي زموږ لپاره د دغه ویناګانو ژباړه کافي ده.

امام طریقت فضیل بن عیاض رحمة الله علیه

فضیل بن عیاض رحمة الله علیه فرمایي چي څوک د یوه بدعتي سره کښېني حکمت یې نه په برخه کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابراهیم بن ادهم رحمة الله علیه

یو چا پوښتنه ورڅخه وکړه چې حق تعالی په قرآن شریف کې د دعا د قبلولو قول کړی دی:

ادعونی استجب لکم.

مګر موږ د ځینې کارو لپاره له ډیرې مودې څخه دعا کوو نه قبلیږي، د دې څه سبب دی؟ ده وفرمایل ستاسي زړونه مړه سوي دي او د مړه زړه دعا نه قبلیږي او د زړه د مرګ لس سببونه دي:

اول دا چې تا حق تعالی وپیژندی خو د هغه حق دې ادا نه کړ.

دویم دا چې تا د الله کتاب ووایه خو پر هغه دې عمل نه وکړ.

دریم دا چې تا د نبي علیه السلام د مینې دعوه وکړه خو د نبي علیه السلام سُنت دې پرېښود.

څلورم د شیطان د دښمنۍ دعوه دې وکړه خو په کارو کې دې د هغه موافقت وکړ.

پنځم تاسې وایاست چې موږ د جنت غوښتونکې یو خو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه لپاره عمل نه کوی، دا رنګه پنځه شیان یې نور ور وشمېرل.

د دغه حکایت د نقلولو څخه غرض دا دی چې ابراهیم بن ادهم رحمة الله علیه د سُنت پر پېښودل د زړه د مړګ سبب ګرځوي.

ذوالنون مصري رحمة الله علیه

فرمايي چې د الله جل جلاله د مینې نخښه دا ده چې اخلاق، اعمال او په ټولو کارو او سُنتو کې د نبي علیه السلام اتباع وکړل سي وې فرمايل چې د خلکو د فساد سبب شپږ شیان دي یو دا چې د آخرت د عمل په هکله د دوی همت او نیتونه ضعیفه سوي دي دویم دا چې د دوی بدنونه د دوی د خواهشاتو ځای ګرځېدلي دي دریم دا چې په دنیاوي سامانو کې د مودو مودو د انتظام کولو په فکر کې بوخت دي حالانکه عمرونه یې لږ دي څلورم دا چې د الله جل جلاله پر رضا یې د مخلوق رضا ته وړاندي توب ورکړی دی پنځم دا چې د خپلو ایجاد کړو شیانو تابع سوه او د نبي علیه السلام سُنت یې پرېښود شپږم دا چې په پخواني مشایخو او بزرګانو کې که د یو چا څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه تېروتنه وسوه خلکو همدا خپل مذهب وګرځوی د دوی دغه فعل يې د ځان لپاره حجت وګڼي او د دوی پاته ټول فضايل او مناقب يې هېر کړل.

يوه چا ته يې نصيحت وکړ چي تا ته په کار دی چي د الله جل جلاله د فرضو او واجباتو په زده کړه او د هغو پر عملي کولو باندي تر ټولو زيات زيار وباسې او له کوم شي څخه چي الله جل جلاله ته منع کړی يې هغه ته مه ورځه ځکه چي د الله جل جلاله د عبادت هغه طريقه چي ده پخپله ښودلې ده له هغه طريقې څخه ډېره غوره ده چي ته يې د خپل ځان لپاره پخپله جوړوې او دا ګڼې چي زموږ لپاره په دې کي ډېر زيات ثواب دی لکه څنګه چي ځيني خلک د سُنت خلاف د رهبانيت طريقه خپلوي.

د بنده فريضه دا ده چي همېش دي د خپل باداړ پر امر نظر وساتي او هغه دي په خپلو ټولو معاملو کي فيصله کوونکی وګرځوي او د کوم شي څخه چي هغه راګرځولی دی د هغه څخه دي ځان وساتي.

نن سبا خلک د ايمان د خوږلت او باطني طهارت څخه فقط دغه شي راګرځولي دي چي دوی فرائض او واجبات معمولي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګڼلو سره يې دومره پابندي نه کوئ څومره چې په کار دی.

بشر حافي رحمة الله عليه

فرمايي چې زه يو پلا په خوب کې د نبي عليه السلام په زيارت مشرفه سوم نبي عليه السلام وفرمايل اې بشره! ته خبر يې چې حق تعالی وتا ته د خپل وخت پر ټولو خلکو باندي فضيلت له څه سبب څخه درکړی دی ما وويل اې د الله رسوله! (صلی الله عليه وسلم) زه خبر نه يم نبي عليه السلام وفرماي د دغه فضيلت سبب دا دی چې ته زما د سُنت اتباع کوې او د نيکو خلکو عزت کوې او د خپلو ورونو خير خواهي کوې او زما د اصحابو او اهل بيتو سره مينه ساتې.

ابوبکر دقاق رحمة الله عليه

ابوبکر دقاق رحمة الله عليه چې د جنيد بغدادي رحمة الله عليه د زمانې دی فرمايي چې يو پلا زه په هغه ميدان کې تېرېدم چيري چې بني

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسرایل ځلوینښت کاله په قدرتي توګه محاصره وه او دباندي نه سوای وتلای دغه ځای ته د تیهه شپله ویل کیږي دغه وخت زما په زړه کي دا خطر پیدا سو چي علم حقیقت د علم شریعت خلاف دی ناڅاپه یو غیبي ږغ مي واورېد:

کل حقیقة لا تتبع بالشریعة فهی کفر.

ژباړه: - د کوم حقیقت موافقت چي شریعت نه وکړي هغه کفر دی.

ابو علي جوازني رحمة الله علیه

فرمایي چي د بنده د نیک بختی نخښه دا ده چي پر ده باندي د الله جل جلاله او د هغه د نبي (صلی الله علیه وسلم) اطاعت اسانه سي او د ده افعال د سنت په برابر سي او ده ته د نیکو خلګو ملګرتیا په برخه سي او د خپلو قریبانو او دوستانو سره د ښو اخلاقو توفیق یې په برخه سي او د الله جل جلاله د مخلوق سره یې ښه عمومي وي او د مسلمانانو خوا خوږي یې عادت وي او د خپلو وختونو ساتنه کوي (یعني خپل وخت نه ضایع کوي).

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو چا پوښتنه ورڅخه وکړه چي د سُنت د اتباع طريقه څنګه ده؟ وې فرمايل د بدعتو څخه ځان ساتل او د هغه عقايدو او احکامو اتباع چي پر هغه باندي د اسلام د اولينو عالمانو اجماع ده او د هغو اقتداء لازم ګڼل.

ابوبکر ترمذي رحمة الله عليه

فرمايي چي د همت کمال د هغه د ټولو صفتونو سره د محبت د خاوندانو ماسيوا هيچا ته تر لاسه سوی نه دی دا درجه دوی ته محض د سُنت د اتباع او د بدعت د پرېښودلو له کبله تر لاسه سوه ځکه چي نبي عليه السلام تر ټول مخلوق څخه زيات د همت خاوند او تر ټولو څخه زيات واصل الی الله وو.

فايده:– د صوفيانو په اصطلاح کي همت تصرف او توجه ته وايي چي معنا يې دا ده چي يو څوک د خپل تخيل قوت د يوه کار د کېدو يا نه کېدو خوا ته جمع کړي، دلته ممکن دی چي همدغه مراد وي خو د نبي عليه السلام څخه د تصرف او همت اصطلاحي استعمال هيڅ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای صراحتاً ثابت نه دی ځکه غالباً دلته د همت لغوي معنا مراد ده یعني د دین په کارو کي چسپاندي او ټینګوالی، والله سبحانه و تعالی اعلم.

ابو الحسن وراق رحمة الله علیه

فرمایي چي بنده الله جل جلاله ته یوازي د الله جل جلاله په مرسته او د هغه د خوږ نبي صلی الله علیه وسلم د امرونو د اقتداء په مرسته رسېدلای سي او څوک چي د الله جل جلاله سره د وصل کېدو لپاره د نبي علیه السلام د اقتداء ماسیوا بله طریقه خپله کړي هغه د هدایت د ترلاسه کولو لپاره ګمراه سو.

ابراهیم بن شیبان رحمة الله علیه

دغه بزرګ د عبدالله مغربي رحمة الله علیه او ابراهیم خواص رحمة الله علیه په ملګرو کي دی د بدعاتو څخه سخته کرکه کوونکی او پر بدعتیانو باندي سخت رد ویونکی د کتاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

او سنت پر طریقې باندې ټینګ ولاړ وو او د پخوانې امامانو او مشایخو طرز یې لازم ګڼلی تر دې حده چې د عبدالله بن منازل رحمة الله علیه د ده په هکله فرمایي چې ابراهیم بن شیبان رحمة الله علیه پر ټولو فقراوو او د اداب او معاملات پر خاوندانو باندې د الله جل جلاله لخوا یو حجت دی.

ابو عمر زجاجي رحمة الله علیه

دی د زاهدانو نامتو امام جنید بغدادي رحمة الله علیه او سفیان ثوري رحمة الله علیه د ملګرو څخه دې فرمایي د جاهلیت په وخت کې د خلګو دا رواج وو چې د هغه شیانو اتباع یې کوله چې د دوی عقلونو به ښه ګڼل بیا نبي علیه السلام راغی او دوی ته یې د شریعت د اتباع کولو وفرمایل نو صحیح او سالم عقل هغه دی چې د شریعت ښه، ښه وګڼي او د شریعت مکروهات ناخوښه وګڼي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو یزید بسطامي رحمة الله علیه

فرمایي ما دېرش کاله مجاهده وکړه خو ما ته هیڅ مجاهده تر علم او د علم تر اتباع څخه زیاته سخته معلومه نه سوه که د عالمانو اختلاف نه وای زه په مصیبت کې لوېدم بې شکه د عالمانو اختلاف رحمت دی (خو هغه اختلاف چې د توحید په تجربه کې وي هغه رحمت نه دی) او اتباع یوازې د سُنت د اتباع نوم دی (ځکه چې د سُنت د علم پرته بل شي ته د علم ویلو حق نسته).

یو پلا یو بزرګ د ده سیمي ته راغلی په ښار کې د هغه بزرګ د ولایت او بزرګۍ آوازه سوه ابو یزید بسطامي رحمة الله علیه هم د هغه د لیدلو نیت وکړ خپل یوه ملګري ته یې وویل درځه چې د ده بزرګ ووینو.

ابو یزید رحمة الله علیه د خپل ملګري سره د هغه بزرګ کره ورغی دغه بزرګ د کور څخه د لمانځه دپاره راووتی چې مسجد ته ننوتی د قبلې خوا ته یې ټو کړل ابویزید رحمة الله علیه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي دا وليدل بيرته راوګرځېدی سلام يې لاهم نه ورو اچوی او وې فرمايل دا شخص د نبي عليه السلام په ادابو کي پر يوه ادب توفيق نه لري چي هغه ادا کړي د ده څخه څه هيله وساتل سي چي دی به د الله ولي وي.

امام شاطبي رحمة الله عليه په خپل کتاب اعتصام کي د دغه پيښي د نقلولو وروسته ليکي چي د ابو يزيد دغه وينا يو ډېر غټ بنسټ دی د دې څخه معلوم سو چي د سُنت پرېښودونکي ته د ولايت درجه نه ترلاسه کيږي که څه هم د سُنت پرېښودل د ناپوهۍ له کبله وي.

اوس تاسي فکر وکړئ چي څوک په ډاګه د سُنت په پرېښودلو او پر بدعتو باندي ټينګار کوي هغوی د بزرګۍ او ولايت سره څه اړيکي هم درلودلای سي؟

ابو محمد بن عبدالوهاب ثقفي رحمة الله عليه

فرمايي چي الله جل جلاله فقط هغه اعمال قبلوي چي صحيح وي په صحيح کي هم هغه اعمال مقبوله دي چي خاص د ده لپاره وي او په خاص کي هم هغه مقبوله دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي د سُنت په برابر وي.

د ابو يزيد رحمة الله عليه وينا ده چي که تاسي د يوه شخص ښکاره کرامتونه ووينئ تر دې حده چي هغه په هوا کي الوځي په دې باندي هيڅکله دوکه مه خورئ تر هغه وخته پوري د هغه د بزرګۍ او ولايت عقيده مه ساتئ ترڅو چي دا نه ووينئ چي په امر او نهي، روا او ناروا، د شريعت د حدودو ساتنه او ادبو کي د ده څه حال دی.

سهل تستري رحمة الله عليه

فرمايي چي بنده کوم فعل د نبي عليه السلام د اقتداء پرته کوي که څه هغه نېکي وي او که ګناه د نفس عيش دی، او کوم فعل چي په اقتداء او اتباع سره کوي هغه پر نفس باندي سختي او تکليف دی ځکه چي نفس هيڅکله د اقتداء او اتباع خواهش نه کوي او زموږ د طريقې اصل مقصد همدا دی چي د نفس د اتباع څخه ځانونه وساتو.

دا يې هم وفرمايل چي زموږ (د صوفيانو) اووه اصوله دي يو د الله د کتاب سره ټينګې اړيکي، دويم د نبي عليه السلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سُنت اقتداء، دریم په خوراک، چښاک او د استعمال په شیانو کي د دې خیال ساتل چي حرام او ناروا نه وي څلورم خلګ د تکلیف څخه ساتل، پنځم د ګناهونو څخه ځان ساتل، شپږم توبه، اووم د حقوقو ادا ینه.

دا یې هم وفرمایل چي د درو شیانو څخه مخلوق نا امیده سو توبه لازم ګڼل، د نبي علیه السلام د سُنت اتباع او مخلوق له خپل ضرر څخه ساتل، یو چا پوښتنه ورڅخه وکړه چي غټ ظرف څه دی؟ وې ویل د سُنت اتباع.

ابو سلیمان داراني رحمة الله علیه

فرمایي چي زیاتره وخت زما په زړه کي د صوفیانو په حقیقتو او معارفو کي یوه خاص خبره راوګرځي او تر ډیري مودې پوري مي په زړه کي راګرځي خو زه دا د دوو عادلانو شاهدانو د شاهدۍ پرته نه قبلوم دغه عادلان شاهدان کتاب الله او سُنت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو حفص حداد رحمة الله علیه

فرمايي کوم شخص چي هر وخت خپل افعال او احوال د کتاب الله او سُنت په تله کي نه تلي او خپل قلبي پيښي شکمني نه ګڼي هغه د تصوف د لاري په خلکو کي مه شمېره د ده شخه د بدعت حقيقت وپوښتل سو وي فرمايل په احکامو کي زياتوب يعني تر شرعي حده تجاوز، د نبي عليه السلام په سُنتو کي سُستي، د خپلو خواهشاتو او د خلکو د بې باوره رايو پېروي، د پخوانيو بزرګانو اتباع او اقتداء پرېښودل دي او هيڅ صوفي ته يو اوچت شان د صحيح اتباع پرته تر لاسه سوی نه دی.

حمدون قصار رحمة الله علیه

يو چا پوښتنه ورشخه وکړه چي د خلکو پر اعمالو باندي نيوکه د يوه شخص لپاره کله روا کيږي وي فرمايل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چي هغه دا وګڼي چي احتساب او امر بالمعروف راباندي فرض سوی دی (فرضېدل داسي دی چي څوک امر بالمعروف کړل سي هغه د ده تر لاس يا قدرت لاندي وي يا دا يقين وي چي زما خبره مني او داسي نور) يا ېره وي چي په بدعت کي اخته کېدو وروسته هلاکيږي او دی دا ګمان لري چي زما په ويلو سره د دې څخه خلاصون مومي.

دا يې هم وفرمايل چي څوک د يوه صالح انسان پر حال نظر کوي هغه ته خپله ګناه او د الله د لاري د خلکو د درجو څخه خپل شا ته پاته کېدل معلوميږي.

علامه شاطبي رحمة الله عليه فرمايي د دغه وينا غرض دا دی چي خلک د پخوانيو بزرګانو د اقتداء خوا ته تشويق کړل سي څکه چي همدغه خلک د سُنت خاوندان دي.

احمد بن ابي الحواري رحمة الله عليه

فرمايي څوک چي يو کار د سُنت د اتباع پرته کوي هغه کار يې باطل دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنید البغدادي رحمة الله علیه

یو چا د ده مخ ته وویل چي پر عارفینو یو حال داسي راځي چي ټوله حرکات او اعمال پرېږدي د الله جل جلاله تقرب ترلاسه کړي جنید بغدادي رحمة الله علیه وفرمایل دا د هغه خلکو وینا ده چي د اعمالو د ساقطېدو منونکي دي.

او وې فرمایل چي زه که زر کاله هم ژوندی پاته سم پخپل اختیار سره په طاعاتو او عبادتو کي یوه ذره هم کمبوتیا نه راولم هو که مغلوبه او مجبوره سم هغه جلا خبره ده.

دا یې هم وفرمایل چي عقلاً د الله جل جلاله سره د وصل کېدو ټومره لاري کېدلای سي د نبي علیه السلام د سنتو د اتباع پرته هغه ټوله لاري پر مخلوقاتو بندي کړل سوې (یعني د نبي علیه السلام د اقتداء پرته هیڅوک د الله نزدیکت ترلاسه کولای نه سي څوک چي داسي دعوه وکړي هغه درواغجن دی).

وې فرمایل زموږ دغه مذهب د کتاب او سُنت پابند

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی، وې فرمایل څوک چي قرآن شریف حفظ (۱) نه کړي او د نبي علیه السلام حدیث نه ولیکي په دغه معامله (تصوف) کي د هغه اقتداء په کار نه ده ځکه چي زموږ علم د کتاب او سُنت پابند دی او وې فرمایل چي د نبي علیه السلام د حدیث څخه د دې تایید کیږي.

ابو عثمان جیري رحمة الله علیه

فرمایي د الله جل جلاله ملګرتیا او صحبت په درو شیانو ترلاسه کیږي یو حُسن ادب، دویم د هیبت دوام، دریم مراقبه او د نبي علیه السلام ملګرتیا او صحبت د سُنت په اتباع او د شریعت ظاهر په لازم ګڼلو سره ترلاسه کیږي د اولیاوو ملګرتیا او صحبت په ادب، احترام او خدمت سره ترلاسه کیږي د ځکندن په وخت کي کله چي د ده بنه واوښته زوی یې له ډېره غمه خپل کالي

۱: د قرآن شریف د حفظ څخه غالباً مراد دا دی چي د قرآن شریف پر احکامو یې نظر وي او تلاوت یې کوي همدا رنګه د حدیث د لیکلو څخه مراد د ضروري حدیثو د مضمونو حفظ دی لکه څنګه چي د پخوانیو او اوسنیو مشایخو د کړو څخه ښکاره دي، مفتي محمد شفیع

(c) ketabton.com: The Digital Library

خيري کړل ابو عثمان رحمة الله عليه ستر ګي را روښي کړې او وې ويل زويه! په ښکاره اعمالو کي د سُنت خلاف کول دا په باطن کي د رياء د موجودتيا نخښه ده، ده فرمايل چي څوک پر خپل نفس باندي په قول او فعل کي سُنت حاکم وګرځوي هغه په حکمت سره خبره کوي او څوک چي په قول او فعل کي خواهشات حاکم ګرځوي هغه په بدعت سره خبره کوي، د الله جل جلاله وينا ده:

وَإِن تُطِيعُوهُ تَهۡتَدُواْۚ

[نور ۵۴]

ژباړه:- او که طاعت وکړ تاسو د ده نو لاره به بيا مومئ.

ابو الحسين نووي رحمة الله عليه

فرمايي څوک چي تاسي ووينی چي د الله جل جلاله په نزديکت کي هغه د يوه داسي حال دعوه لري چي دی د شرعي علم تر حده وباسي تاسي هغه ته مه ورځئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد بن فضل بلخي رحمة الله عليه

فرمايي د اسلام زوال په څلورو شيانو دی يو دا چي خلک پر علم باندي عمل نه کوي دويم دا چي د علم خلاف کار کوي دريم دا چي د کوم شي علم ولري هغه ترلاسه نه کړي څلورم دا چي خلک د علم د ترلاسه کولو څخه راوګرځوي، علامه شاطبي رحمة الله عليه فرمايي دا د ده وينا ده او زموږ د وخت د صوفيانو په عمومي توګه همدا حال سو، او وې فرمايل چي د الله جل جلاله سره تر ټولو زيات معرفت ساتونکی هغه څوک دی چي د ده د اوامرو په اتباع کي تر ټولو زيات زيار باسي او د ده د رسول (صلی الله عليه وسلم) اتباع تر ټولو زياته کوي.

شاه کرماني رحمة الله عليه

فرمايي څوک چي خپل نظر د محارمو څخه خوندي وساتي خپل نفس د شبهاتو څخه وساتي، خپل باطن

(c) ketabton.com: The Digital Library

همېش په مراقبه سره آباد وساتي، خپل ظاهر د سُنت په اتباع ښايسته کړي او خپل نفس د حلالو عادي وګرځوي د هغه پوهنه هيڅکله نه خطا کيږي.

ابو سعيد خراز رحمة الله عليه

فرمايي کوم باطني حالت چي د شريعت د ظاهر خلاف وي هغه باطل دی.

ابو العباس ابن عطاء رحمة الله عليه

دی د جنيد بغدادي رحمة الله عليه د زمانې دی فرمايي څوک چي پر خپل نفس الهي اداب لازم وګرځوي الله جل جلاله د هغه زړه د معرفت په نور ډکوي او هيڅ مقام تر دې اعلا او عزتناکه نه دی چي بنده په اوامرو او اخلاقو کي د نبي عليه السلام اتباع کوي، وې فرمايل تر ټولو غټ غفلت دا دی چي بنده د خپل رب څخه غافله وي او د هغه د معاملې د ادابو څخه غافله وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابراهیم خواص رحمة الله علیه

فرمايي علم د روايتو د ډېرښت نوم نه دی بلکه عالم هغه څوک دی چي د خپل علم اتباع کوي او پر هغه باندي ځي او د نبي علیه السلام د سُنتو اقتداء کوي که څه د ده علم لږ وي، یو چا پوښتنه ورڅخه وکړه چي عافیت څه شي دی؟ وې فرمایل:

دین بلا بدعة وعمل بلا آفة وقلب بلا شغل ونفس بلا شهرة.

ژباړه: - دین د بدعت پرته او عمل د آفت پرته (یعني د بدعت آفت په کي نه وي) او فارغه زړه چي (د الله ماسیوا د بل چا) شُغل نه ولري او نفس چي په هغه کي د شهوت غلبه نه وي.

وې فرمایل (رشتیني) صبر دا دی چي د کتاب او سُنتو پر احکامو په ټینګه ولاړ وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بنان حمال رحمة الله علیه

د ده ځخه پوښتنه وسوه چې د صوفیانو د احوالو اصل چه دی؟ وې فرمایل څلور شیان، اول د کوم شي چې الله جل جلاله پخپله ذمه اخیستې ده پر هغه باندې باور او توکل کول (یعني رزق)، دویم په الهي احکامو ټینګ اوسېدل، دریم د زړه ساتنه (د بې معنا فکرو څخه) څلورم له جهانه ځخه فارغېدو ورسته توجه فقط د الله جل جلاله خوا ته ساتل.

ابو حمزه بغدادي رحمة الله علیه

فرمایي کوم شخص ته چې د حق لاره معلومه سي هغه ته پر دې باندې تلل هم اسانېږي او الله جل جلاله ته د رسېدو د لارې لپاره د نبي علیه السلام د سُنت پرته هیڅ لار نښود په احوال، افعالو او اقوالو کې د متابعت نسته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو اسحاق رقاشي رحمة الله علیه

فرمايي يو څوک که دا معلومول غواړي چي زه د الله جل جلاله په نظر کي خوښ يم که نه نو د الله جل جلاله د ميني نخښه دا ده چي دی د الله جل جلاله طاعت او د هغه د رسول (صلی الله علیه وسلم) متابعت ته پر ټولو کارو ترجيح ورکړي د دې خبري دليل د الله جل جلاله دا وينا ده:

قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ ٱللَّهَ فَٱتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ ٱللَّهُ

[آل عمران ۳۱]

ممشاد دينوري رحمة الله علیه

فرمايي د مريد د ادابو مغز دا دی چي د مشايخو احترام او عزت لازم وګڼي د طريقت د ورونو د حرمت خيال وساتي د اسبابو زيات فکر نه کوي او پر خپل نفس باندي د شريعت د ادابو پوره ساتنه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو علي روزباري رحمة الله علیه

يو چا ورته وويل ځيني صوفيان ساز او سندري اوري او وايي دا زموږ لپاره حلال دي ځکه چي موږ داسي درجې ته رسېدلي يو چي د احوالو اختلاف اثر نه راباندي کوي ده وفرمايل دا يې رشتيا وويل چي دوی ورسېدل خو الله جل جلاله ته نه بلکه دوزخ ته ورسېدل.

ابو محمد عبدالله بن منازل رحمة الله علیه

فرمايي څوک چي په شرعي فريضو کي يوه فريضه ضايع کوي الله جل جلاله هغه د سُنتو په اضاعت کي اخته کوي او څوک چي د سُنتو په اضاعت کي اخته سي هغه ډېر ژر په بدعتو کي اخته سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رواجي بدعتونه

څرنګه چي د بدعتو هیڅ شرعي بنسټ نسته هر وخت او هر هېواد کي د هري طبقې او هر طبیعت خلک د بدعت نوي نوي طریقې راباسي چي شمېر يې ممکن نه دی په اصولي توګه د بدعت پېژندنه او د دې تاوانونه د قرآن او حدیث او د پخوانیو بزرګانو د ویناګانو څخه معلومېدو وروسته د بدعاتو تفصیل جمع کولو ته اړتیا نسته خو ډېر خلک او ناپوهان نه سي کولای چي د بدعت د پېژندني د اورېدو وروسته دا د خپلي زمانې د رواجي بدعاتو سره برابر کړي چي فلانی کار بدعت دی او که نه.

ځکه ضروري دی چي په هره زمانه کي کوم بدعتونه رواج سي هغه د ټاکلو او شمېرولو وروسته خلکو ته وښودل سي د دې لپاره د اهل سُنت عالمانو الحمدلله بې شمېره کتابونه لیکلي دي دا دي خامخا وکتل سي د بهشتي زیور او اصلاح الرسوم کتنه هم کافي ده دلته ځیني رواجي بدعات بیانیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د صلوة و سلام رواجي طريقه

پوښتنه: - په ځيني مسجدو کي ځيني خلک داسي کوي چي د جمعې د لمانځه يا نورو لمونځو وروسته په جماعت سره ودريږي په لوړ ږغ سره دغه لاندي سلام وايي:

يا نبي سلام عليک   يا رسول سلام عليک

او دا رنګه نور دوی دا لازم ګڼي په دغه خلکو کي د ځينو عقيده ده چي نبي عليه السلام دغه مجلس ته راځي يا هر ځای حاضر او ليدونکی دی ځکه دغه سلام پخپله اوري او جواب يې ورکوي څوک چي دا رنګه نه کوي پر هغو ملامتيا کوي او قسماقسم خبرو يې رنګ وربدوي د دې په پايله کي عموماً په مسجدانو کي جګړه پيدا سي پوښتنه دا ده چي آيا دا رنګه سلام وړاندي کول په مسجدانو کي روا دي؟ او د مسجدانو متوليانو ته د دې اجازه ورکول په کار ده که نه؟

ب: - چيري چي پر دغه ذکر سوې طريقه صلاة او

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلام وويل سي هلته:

۱:- نبي عليه السلام راځي.

۲:- يا د راتلو پر ته پخپله سلام اوري.

۳:- يا ملايکي دغه صلاة او سلام نبي عليه السلام ته رسوي په دغه کي کومه خبره صحيح ده؟

ځ:- پورته طريقې باندې په ولاړه صلوة او سلام څرنګه دی او که په ولاړه نه وي بيا يې څه حکم دی؟

ه:- په مسجد کې دننه دغه صلوة او سلام څه حکم لري او تر مسجد دباندې يې څه حکم دی؟

جواب:- تر جواب دمخه په دې پوهېدل په کار دی چې په اسلام کې ټول عبادتونه لمونځ، روژه، د الله ذکر د قرآن تلاوت او داسې نور ټولو لپاره يو څه اداب، شرطونه او حدود سته چې د هغو په لحاظ ساتلو سره که دغه عبادتونه وسي ډېر زيات ثواب او د دنيا او آخرت کاميابي ده د دغه حدود او شرايطو څخه که جلا بله لاره خپله کړل سي بيا د ثواب پر ځای عذاب او ګناه ده لمونځ په ټولو عبادتو کې افضل دی خو د لمر راختلو او لوېدلو په وخت کې لمونځ حرام دی په ټاکلو رکعتو کې که يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعت زيات کړي دا حرام دی د جماعت لمونځ سُنت
مؤکده دی په دې سره د لمانځه په ثواب کي اووه ويشت
چنده زياتوب راځي خو که يو څوک نفلي لمونځ په
جماعت سره کوي دا منع او ګناه ده روژه څومره غټ
عبادت دی او ثواب يې زيات دی خو په دواړو اخترو او
ايام نحر کي روژه نيول حرام دی د قرآن شريف تلاوت
غوره عبادت دی خو د رکوع او سجدې په حالت کي
تلاوت منع دی او په داسي ځايو کي چي خلګ يې اورېدو
ته متوجه نه وي په لوړ ږغ سره تلاوت ناروا دی همدا
رنګه پر نبي عليه السلام درود او سلام غوره عبادت دی
بر کتونه موجبوي د دنيا او آخرت سعادت دی خو د نورو
عبادتو په شان د دې هم اداب او شرايط دي چي د هغو پر
خلاف کولو سره د ثواب پر ځای ګناه لازميږي.

الف:– په ياد سوي شکل سره په مسجدو کي د درود او
سلام په نامه جنګ او جګړه کيږي دې ته د درود او سلام
نمايش ويل کېدای سي درود او سلام ورته ويل صحيح نه
دی ځکه چي د ډيرو بديو د يوځای کېدو له کبله ناروا دي.

۱:– تر ټولو اول دا خبره ده چي مسجد د ټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمانانو ګڼه د عبادت ځای دی په دې کې هيڅ فرد يا ډله د فرايضو او واجبو ماسيوا د بل کار اجازه نه لري چي هغه د نورو خلکو په انفرادي عبادت لمونځ، تسبيح، درود او د قرآن شريف په تلاوت کي فرق راولي که څه هم دغه کار د ټولو په نزد روا او ښه وي نبي فقهاوو په ډاګه کړي دي چي په مسجد کي په لوړ ږغ تلاوت يا ذکر کول چي د خلکو په لمانځه، تسبيح يا تلاوت کي فرق راځي ناروا دی.[1]

ښکاره خبره ده کله چي په مسجد کي په لوړ ږغ د قرآن د تلاوت او د ذکر اجازه نسته درود او سلام لپاره څرنګه اجازه کېدلای سي.

۲:– د يوه لمانځه وروسته په اجتماع او التزام سره په لوړ ږغ درود او سلام ويل نه د نبي عليه السلام څخه ثابت دی نه د اصحابو کرامو، تابعينو، امامانو او پخوانيو بزرګانو څخه ثابت دی که دا کار د الله جل جلاله او د نبي عليه السلام په نزد غوره او ښه وای اصحابو کرامو، تابعينو او امامانو به يې پابندي کوله خو په ټول تاريخ کي يوه پېښه هم داسي نقل سوې نه ده د دې څخه معلوم سو چي دوی د

۱: شامي، خلاصة الفتاویٰ

(c) ketabton.com: The Digital Library

درود او سلام لپاره دا رنګه اجتماع جوړول او دا لازم ګڼل بدعت او ناروا ګڼي په دې هکله په صحيح بخاري او مسلم کي د بي بي عايشي رض څخه د نبي عليه السلام وينا نقل سوې ده چي:

من احدث فی امرنا هذا ما ليس منه فهو رد.

يعني کوم شخص چي زموږ په دين کي يو نوی شی داخل کړي چي هغه په دې کي داخل نه وو نو هغه مردود دی.

او په صحيح مسلم کي د جابر رض روايت دی:

و شر الامور محدثاتها و کل بدعة ضلالة.

يعني بدترين کارونه هغه نوي شيان دي چي پخپله ايجاد سي او هر نوی ايجاد عبادت ګمراهي ده، د عبادت په نامه په دين کي د يوه نوي شي زياتوب دا معنا لري چي د نبي عليه السلام ښوونې ناقصه دي او د شاه ولي الله محدث دهلوي رحمة الله عليه په وينا د دين د بدلون لار ده څکه اصحابو کرامو او تابيعنو په دې هکله د ډېر احتياط څخه کار اخيستی دی حذيفه رض وفرمايل:

کل عبادة لم يتعبدها اصحاب رسول الله صلی الله عليه وسلم فلا تعبدوها (الی) وخذوا بطريق من کان قبلکم... الخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دايره کي وي هغه دا ځيني واخلي او دغه الفاظ پر وايي:

کل حق من حقوق الله من الفرائض والواجبات والکفارات و المنذورات بعضها اديت و بعضها لم تو دالان غاچز عن ادائها و اعطيناه هذه المنحة الشريفة على هذه النقودات فى حيلة الاسقاط رجاء من الله تعالى ان يغفرله... الخ.

وروسته دا پر خلکو ګرځول کيږي درې پلا يې پر خلکو وګرځوي وروسته نيمې پيسې امام او نيمې پيسې پر غريبانو وېشل کيږي.

زيد د يوه مسجد امام دی هغه دا رواج پرې ايښی دی وايي چي د دې رواج دليل او ثبوت په شريعت کي هيڅ نسته ځکه دا بدعت دی خلک پر زيد ملامتيا کوي زيد که څه هم حنفي مذهب دی خو خلک وهابي ورته وايي او د دغه حيله پر روايښت د پلار او نيکه دليل راوړي آيا زيد پر حق دی او که پر باطل، د دغه رواجي حيلې څه حکم دی؟

ځيني پلا د ګډ ميراث څخه پيسې راوړل کيږي چي ځيني وارثان هغه وخت موجود نه وي ځيني پلا يتيمان کوچنيان پاته سي آيا دغه پيسې اسقاط ته راوړل کيدای سي که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرداری: – دا خبره دي په پام کي وي چي دا ټوله خبري د انفرادي درود او سلام په هکله نه دي ځکه په انفرادي توګه د زيات درودو ويلو فضايل په حديث او قرآن کي راغلي دي اصحابو کرامو او تابعينو همداسي کول د دې دپاره نه خو يو وخت ټاکلی دی او نه شمېر شومره چي يې په وس پوره وي هغومره دي وايي فقط د دې په رواجي اجتماعي بڼه باندي نيوکه ده.

په اسلام کي تر لمانځه څخه زيات هيڅ عبادت نسته خو د نفلو جماعت ته فقهاوو او امامانو په اتفاق سره مکروه ويلي دي اوس د بل شي لپاره جماعت جوړول او هغه همېش او لازم ګڼل څرنګه روا کېدای سي خصوصاً کله چي کوونکي پر دې باندي د فرضو او واجبو څخه زيات ټينګار ولري څوک چي داسي نه کوي پر هغو ملامتيا کوي دا په هيڅ حال کي روا نه دی بالفرض که دغه کار بدعت نه وای زيات تر زياته يو نفلي کار به وای او پر يوه نفلي کار باندي د فرضو او واجبو په رنګه ټينګار کول او خلګ دې کار ته مجبورول د دې حق نه لري.

الله جل جلاله او نبي عليه السلام چي پر يوه کار باندي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوک مجبوره کړی نه وي بل ځوک هم د دې حق نه لري، پر دې باندې خلک ملامتول او پېغور ورکول یوه مستقله کبیره ګناه ده دوی په ناپوهۍ کې داسې کوي فکر نه وهي چې پخپله د دوی په نزد هم دغه کار زیات تر زیاته مستحب او نفل دی د یوه نفل لپاره ځان په کبیره ګناه اخته کول پوهې نه ده.

۳:- د خطاب الفاظ یا رسول یا نبي که په دغه عقیده وي چې څرنګه الله جل جلاله هر وخت او هر ځای حاضر او ناضر دی د کاینات هر رږغ اوري او ویني همدا رنګه (معاذالله) نبي علیه السلام هم په دغه الهي صفتو کې شریک دی نو دا ښکاره شرک او د نصاراوو په رنګه رسول ته د خدای درجه ورکول دي، که دا عقیده وي چې نبي علیه السلام دغه مجلس ته راځي که څه هم د معجزې په شکل داسې ممکن دی خو د دې لپاره ضروري دی چې په قرآن او حدیث کې د دې ثبوت وي مګر په هیڅ آیت یا حدیث کې داسې یادونه نسته د ثبوت او دلیل پرته له خپله ځانه یوه معجزه جوړول پر نبي علیه السلام دروغ تړل دي نبي علیه السلام فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

من كذب علی معمداً فليتبوء مقعده من النار.

يعني څوک چي پر ما د درواغو يوه خبره وتړي هغه ته په كار دی چي خپل ځای دوزخ وګنې.

که دا رنګه هيڅ غلطه عقيده نه وي بياهم شكمن توري دي چي دغه فاسده عقيده لاره پيدا كوي ځكه د دې څخه ځان ساتل ضروري دی د صحيح مسلم په حديث كي نبي عليه السلام خپل مريي ته ياعبدي ويلو څخه ځكه منع وكړه چي په دغه الفاظو سره خطاب كي د شرک وهم سته البته د نبي عليه السلام د زيارت ومخ ته د خطاب په الفاظو سره سلام ويل د سُنت څخه ثابت او مستحب دی ځكه چي هلته د نبي عليه السلام له خوا پخپله د سلام اورېدل او جواب وركول د حديثو د روايتو څخه ثابت دی.

لندېه دا چي د نبي عليه السلام د زيارت ماسيوا په نورو ځايو كي كه د خطاب د الفاظو سره هر ځای د نبي عليه السلام د حاضر او ناضر كېدو عقيده وي دا ښكاره شرک دی او كه مجلس ته د راتلو عقيده وي دا پر نبي عليه السلام باندي درواغ او بهتان دي كه دغه دواړي غلطي

(c) ketabton.com: The Digital Library

عقيدې نه وي بيا هم داسي الفاظ ځکه منع دي چي د شرک وهم ستنه.

بيا پر دغه ناروا کار باندي ټينګار کول بله ګناه ده د فرضو او واجبو په رنګه دا ضروري ګڼل دريمه ګناه ده دا رنګه نه کوونکي بې ګناه مسلمانانو ته بد و رد ويل او پېغور ورکول څلورمه ګناه ده په مسجدو کي په لوړ ږغ داسي ويلو سره د نورو خلګو شُغل خرابول پنځمه ګناه ده.

فتاوٰی عالمګيري کي راغلي دي:

ما يفعل عقيب الصلوة مكروهة لان الجهال يعتقدونه سنة او واجبة.

يعني کوم خلګ چي تر لمانځه وروسته ذکر، درود يا سلام او داسي نور په لوړ ږغ کوي دا مکروه دي ځکه چي ناپوهان يې سُنت يا واجب ګڼي.

د قرآن شريف او نبي عليه السلام د ښوونې څخه د ناپوهی له سببه ډېر نيک خلګ هم دا ګڼي چي دا کار د نبي عليه السلام سره د مينې نخښه ده ځکه دوی ګڼون پکښې کوي د نبي عليه السلام سره د مينې جذبه بېشکه د قدر وړ ده خو بې ځايه استعمال يې داسي دی لکه يو څوک چي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله جل جلاله په مینه کي د مابنام د درو رکعتو پر ځای شلور رکعتونه وکړي او د ځانه سره چُورت ووهي چي یو رکعت مي زیات وکړ تر نورو زیات ثواب را رسیږي خو هغه د خپلو درو رکعتو ثواب هم لاسه ورکوي.

لنډه دا چي په اجتماع او لازم ګڼلو سره په مسجدو کي په ولاړ په لوړ ږغ سره د درود او سلام ویلو رواجي طریقه د شرعي خلاف د جنګ او جګړي پیلامه ده او مسجدونه د اختلافاتو مرکز ګرځول دي ځکه د مسجدو پر متولیانو او د حکومت پر خاوندانو لازم دی چي په مسجدو کي هیڅکله د دې اجازه ور نه کړي که یو څوک غواړي چي داسي وکړي هغه دي پخپله کور کي کوي چي لږ تر لږه مسجدونه د شر او شور او منځني شخړو څخه خوندي وي.

ب:– پورتني جواب کي په ډاګه سوه چي دغه مجلس ته د نبي علیه السلام راتلل په هیڅ شرعي دلیل سره ثابت نه دی دا پر نبي علیه السلام بهتان دی نبي علیه السلام پخپله د دې خبري فیصله په یوه حدیث کي دا رنګه کړې ده:

من صلی علی عند قبری سمعته و من صلی علی نائیا ابلغته.[1]

۱: مشکات له بیهقي څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعني ځوک چي زما قبر ته نژدې درود او سلام وايي هغه زه پخپله اورم او ځوک چي له ليري ځخه درود او سلام استوي هغه (د ملايکو په ذريعه) وماته را رسول کيږي.

ج:- ځرنګه چي ذکر او د قرآن شريف تلاوت په ولاړه، ناسته او په پروته هر رنګه روا دی همدا رنګه درود شريف هم هر رنګه روا دی هو يو ځوک که په ولاړ درود ويل اړين او د دې خلاف بې ادبي ګڼي دا له خپله ځانه يو غير واجب کار واجب ګرځولو له کبله ناروا دی خصوصاً چي نبي عليه السلام په لمانځه کي په ناسته د درود ويلو سُنت جاري کړی دی بيا په ناسته درود ويلو ته بې ادبي ويل د الله جل جلاله د امر او د نبي عليه السلام د ښووني مخالفت دی دا داسي دی لکه يو ځوک چي ووايي چي قرآن شريف يوازي په ولاړه ويل په کار دی په ناسته ويل بې ادبي ده.

د:- د دې جواب په الف برخه کي ښکاره سو چي په ياد سوي طرز باندي سلام ويلو لپاره اجتماع جوړول او دا لازم ګڼل د ډيرو ګناهو مجموعه ده چي په مسجد کي هم ناروا دی او تر مسجد دباندي هم، فرق دا دی چي که يو ځوک په مسجد کي په ناسته مسنون درود او سلام الفاظ

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لوړ ږغ سره داسي ووايي چي په مسجد کي ناست نورو خلګو په شُغل کي فرق راځي دا هم ناروا دی او تر مسجد دباندي يې ګنجايش سته، والله سبحانه وتعالی اعلم.

هر څوک خپل قبر ته ځي او د خپلو کړو جواب ورکوي په دغه کارو کي ډله جوړول او پښواني پلرني رواجو باندي ضد او بې ځايه ټينګار دي پرېښودل سي په کار دی چي د نبي عليه السلام په ښوونو کي دي غور او فکر وکړل سي د دنيا په ټولو کارو کي زموږ د يو او بل سره جګړې رواني دي لږ تر لږه د الله جل جلاله کور او لمونځ له هر رنګه جګړې او فساد څخه خوندي وساتل سي.

د اسقاط حيله يا دوره

د مړي د قضا سوو لمونځ،، روژو، حج، زکات او نورو واجبو او فرايضو ادائينه يا کفاره څرنګه وکړل سي چي مړی يې له ګناه څخه خلاص سي د دې بيان د فقه په کتابو کي بشپړه راغلی دی نن سبا په ډېرو ښارو او بانډو کي خلګو يو رواج را ايستلی دی دې ته اسقاط يا دوره وايي ناپوهانو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمانانو ګڼ د عبادت ځای دی په دې کې هيڅ فرد يا ډله د فرايضو او واجبو ماسيوا د بل کار اجازه نه لري چي هغه د نورو خلکو په انفرادي عبادت لمونځ، تسبيح، درود او د قرآن شريف په تلاوت کي فرق راولي که څه هم دغه کار د ټولو په نزد روا او ښه وي فقهاوو په ډاګه کړي دي چي په مسجد کي په لوړ ږغ تلاوت يا ذکر کول چي د خلکو په لمانځه، تسبيح يا تلاوت کي فرق راځي ناروا دی.[1]

ښکاره خبره ده کله چي په مسجد کي په لوړ ږغ د قرآن د تلاوت او د ذکر اجازه نسته درود او سلام لپاره څرنګه اجازه کېدلای سي.

۲:– د يوه لمانځه وروسته په اجتماع او التزام سره په لوړ ږغ درود او سلام ويل نه د نبي عليه السلام څخه ثابت دی نه د اصحابو کرامو، تابعينو، امامانو او پخوانيو بزرګانو څخه ثابت دی که دا کار د الله جل جلاله او د نبي عليه السلام په نزد غوره او ښه وای اصحابو کرامو، تابعينو او امامانو به يې پابندي کوله خو په ټول تاريخ کي يوه پېښه هم داسي نقل سوې نه ده د دې څخه معلوم سو چي دوی د

۱: شامي، خلاصة الفتاوٰی

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دايره کي وي هغه دا ځيني واخلي او دغه الفاظ پر وايي:

کل حق من حقوق الله من الفرائض والواجبات والکفارات و المنذورات بعضها اديت و بعضها لم تو دالان عاجز عن ادائها و اعطيناه هذه المنحة الشريفة على هذه النقودات فى حيلة الاسقاط رجاء من الله تعالى ان يغفرله... الخ.

وروسته دا پر خلکو ګرځول کيږي درې پلا يې پر خلکو وګرځوي وروسته نيمی پيسې امام او نيمی پيسې پر غريبانو وېشل کيږي.

زيد د يوه مسجد امام دی هغه دا رواج پرې ايښی دی وايي چي د دې رواج دليل او ثبوت په شريعت کي هيڅ نسته ځکه دا بدعت دی خلک پر زيد ملامتيا کوي زيد که څه هم حنفي مذهب دی خو خلک وهابي ورته وايي او د دغه حيله پر روايښت د پلار او نيکه دليل راوړي آيا زيد پر حق دی او که پر باطل، د دغه رواجي حيلې څه حکم دی؟ ځيني پلا د ګډ ميراث څخه پيسې راوړل کيږي چي ځيني وارثان هغه وخت موجود نه وي ځيني پلا يتيمان کوچنيان پاته سي آيا دغه پيسې اسقاط ته راوړل کېداى سي که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د دایرې خلک یې اخیستلای سي که نه؟

جواب: — د اسقاط حیله یا دوره ځیني فقهاوو د داسي چا لپاره ویلي وه چي د هغه یو څه لمونځونه، روژې او داسي نور اتفاقاً قضا سوي وي د قضا راګرځولو موقع یې ترلاسه کړې نه وي د مرګ په وخت د دې وصیت وکړي خو د ده په میراث کي دومره مال نه وي چي د ټولو قضا سوو لمونځ، روژو او داسي نورو فدیه ورکړل سي، داسي نه ده چي د مړي په میراث کي مال موجود وي هغه دي وارثان وخوري او په لږ پیسو دي دغه حیله وکړي خدای او خلک تېر باسي په درمختار، شامي او د فقه په داسي نورو کتابو کي دا په ډاګه سوي دي ورسره د دغه حیلې په شرایطو کي دا په ډاګه سوي دي چي کومي پیسې چا ته د صدقې په توګه ورکړل سي هغه کس د دغه پیسو حقیقي خاوند وګرځول سي چي هر څه په کوي د هغه خوښه وي داسي نه چي محض یوه لاس څخه بل لاس ته د ورکولو لوبه وکړل سي لکه څنګه چي نن سبا په عمومي توګه په اسقاط کي داسي کیږي چي نه د ورکونکي دا اراده وي چي چا ته یې ورکوي هغه په صحیح معنا د دغه پیسو خاوند دی او نه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخیستونکي دا فکر کېدلای سي چي کومي پیسې وما ته راکړل سوي دي زه د هغه خاوند او اختیار لرم.

دوه درې خلک سره کښیني پیسې یو او بل وګرځوي وروسته ولاړ سي او داسي ګڼي چي موږ د مړي حق پر ځای کړی مړی له ټولو ذمه واریو څخه خلاص سو خو په دغه بې ځایه کارنه خو مړي ته څه ثواب ورسېدی او نه د هغه د فرایضو کفاره وسوه د دې کوونکي په مُفته کي ګناهکاره سوه.

په رسایل ابن عابدین کي پر دغه مسئله یوه مستقله رساله د منة الجلیل په نامه ده په دې کي لیکلي دي:

و یجب الاحتراز من ان یدیرها اجنبی الابوکالة کما ذکرنا و ان یکون الوصی او الوارث کما علمت، و یجب الاحتراز من ان یلاحظ الوصی عند دفع الصرة للفقیر الهزل او الحلیة بل یجب ان یدفعها عازما علی تملیکها منه حقیقة لا تحیلا ملاحظا ان الفقیر اذا ابی عن هبتها الی الوصی کان له ذلک و لا یجبر علی الهبة. (۱)

لنډه دا چي د دې اولنی بنسټ ممکن دی چي یو څه

۱: منة الجلیل في اسقاط ما علی الذمة من کثیر و قلیل، جزء رسایل ابن عابدین اول ټوک مخ ۲۲۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحیح او د شرعي قواعدو برابر وي خو څرنګه چي نن سبا د دې رواج دی او دا لازم ګڼل کیږي دا بې له شکه ناروا او د ډیرو فسادو د یو ځلی کېدو له کبله د پرېښودولو وړ دی یو څو فسادونه یې لیکل کیږي:

۱:- زیاتره پلا د دې لپاره چي کوم قرآن شریف او نغدي پیسې اېښودل کیږي هغه د مړي د میراث څخه وي او د میراث حقداره ځیني وارثان موجود نه وي یا نابالغه وي نو د دوی ګډه میراث د دوی بې اجازې په دغه کار کي استعمالول حرام دی په حدیث کي دي:

لایحل مال امر مسلم الا بطیب نفس منه.

که نابالغ د دې اجازه ور هم کړي بیا هم دغه اجازه یې په شریعت کي باور نه لري او په داسي کارو کي د نابالغ لخوا د هغه ولي د دې اجازه نه لري چي داسي وکړي بلکه په داسي کارو کي د نابالغ مال مصرفول د قرآن شریف له رویه حرام دی:

إِنَّ ٱلَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَٰلَ ٱلْيَتَـٰمَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِى بُطُونِهِمْ نَارًا

[نساء ۱۰]

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: – بیشکه هغه کسان چي خوري مالونه د یتیمانو په ظلم سره خبره دا ده چي اچوي دوی په ګیډو خپلو کي اور.

۲: – بالفرض که ګډ میراث وي ټول وارثان بالغ وي او له ټولو څخه د دې اجازه هم واخیستل سي نو تجربه سوي دي چي په داسي حالاتو کي دا معلومول اسان نه دي چي ټولو په خوښه د دې اجازه ورکړې ده او که د خپلوانو او قریبانو د پېغور له بیري یې اجازه ورکړې ده، دا رنګه اجازه د ذکر سوي حدیث له رویه باطله ده.

۳: – بالفرض که دا ټوله خبري نه وي ټولو بالغو وارثانو په خوښه د دې اجازه ورکړې وي یا یوه وارث یا پردي شخص خاص له خپلو پیسو د دې انتظام کړی وي بیاهم له لاندي فسادو څخه خالي نه دی مثلاً د دې فقهي صورت دا کېدای سي چي کوم شخص ته اوله پلا قرآن شریف او نغدي پیسې ورکړل سي هغه د دې خاوند وګرځول سي او دا ورته سپینه کړل سي چي ته د دې خاوند او اختیارمن یې هر څه چي په کوې بیا هغه شخص پخپله خوښه د چا د زور، لحاظ او خیال ساتلو پرته د مړي لخوا و بل چا ته یې همدا رنګه ورکړي هغه بل شخص د دې خاوند وګرځوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا هغه شخص یې دریم شخص ته هغه یې څلورم ته ورکړي خو په دغه رواج کې د دې خبرې هیڅ لحاظ نه ساتل کیږي اول کوم شخص ته چې ورکول کیږي نه ورکونکی دا ګڼي چې دا د ده سو او دې یې اختیار لري نه اخیستونکی دا ګڼي د دې خبرې صفا نخښه دا ده چې که دغه شخص پیسې واخلي او ځیني روان سي بل چا ته یې ور نه کړي ورکوونکي هیڅکله دا زغملای نه سي ښکاره خبره ده چې دا رنګه ملکیت ګرځول نه صحیح کیږي او د ملکیت ګرځولو پر ته هیڅ قضا، کفاره یا فدیه نه معافیږي ځکه دغه کار یې بې ځایه دی.

۴ :- دلته دا هم ضروري دی چې کوم شخص د دې خاوند وګرځول سي هغه د صدقې اخیستلو حقداره وي د نصاب خاوند نه وي خو په عمومي توګه د دې خبرې هیڅ لحاظ نه ساتل کیږي په عمومي توګه د مسجدو امامان چې د نصاب خاوندان وي د هغه په مرسته دا کار کیږي ځکه هم دغه ټوله کار غلط او بې ځایه دی مړي ته د دې هیڅ ګټه نه رسیږي.

۵ :- بالفرض که د صدقې صحیح مصرف انتخاب کړل

(c) ketabton.com: The Digital Library

سي او دوی په مسئله هم ښه خبر وي او لاس ته د راوړلو وروسته خپل ځان د دې خاوند او اختیارمن وګڼي وروسته د مړي خیر خواهي په نظر کي نیولو سره يې وبل چا ته ورکړي هغه يې دريم ته هغه يې څلورم ته ورکړي په اخير کي چي دا کوم شخص ته ورسیږي هغه د دې خاوند او اختیارمن دی اوس د دغه اخيري شخص څخه دا پیسې بیرته اخیستل نیمی پر امام او نیمی پر فقیرانو ویشل د پردي شخص په ملکیت کي د هغه بې اجازې تصرف کول دی چي د پورته ذکر سوي حدیث له رویه ظلم او حرام دی.

٦ :- بالفرض که دغه اخيري شخص د دغه پیسو په ویشلو او برخي جوړولو راضي هم سي او دا وګڼل سي چي دغه شخص په زور نه بلکه په خوښه په دې راضي دی بیاهم د هر مړي لپاره دا لازم ګڼل او لکه څنګه چي د مړي کفن او ښخول شرعي واجبات دي په هغه درجه کي دا عقيدتاً ضروري ګڼل یا عملاً د ضروري په درجه کي لازم ګڼل همدا احداث في الدين دی چي د شريعت په اصطلاح کي بدعت ورته وايي او د معنا په حیث سره په شریعت کي بدلون او زیاتوب دی، نعوذبالله.

(c) ketabton.com: The Digital Library
www.Taleemulislam-Radio.com

د دغه رواج په پابندۍ سره د عامو خلګو او ناپوهانو دا جراءت کېدلای سي چي ټوله عمر دي نه لمونځ کوي، نه دي روژه نیسي نه دي حج کوي او نه دي زکات ورکوي د مرګ وروسته دي د یو څو پیسو په ورکولو سره دغه ټوله ګټي ترلاسه کړي چي دا د دین د بنسټ ورانولو برابر دی الله جل جلاله دي موږ ټولو مسلمانانو ته د دین پر صحیح لاره تللو او د نبي علیه السلام د سُنت د اتباع توفیق را په برخه کړي.

پورته ذکر سوو فسادو ته په کتلو سره یوه مسلمان ته دا فیصله ګرانه نه ده چي دغه خیله، دوره او د دې رواجي رسمونه په ناپوهۍ ولاړ دي مړي ته د دې هیڅ ګټه نه رسیږي او کوونکي یې په ډېرو ګناهو اخته کیږي، والله سبحانه و تعالی اعلم.

مفتي محمد شفیع

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه او د روژو د فدیو مسئلې

مسئله: - چا چې د لمانځه، روژې، حج یا زکات لپاره یو وصیت وکړ دغه وصیت د هغه د میراث په دریمي برخي پوره کول پر وارثانو لازم دی که وصیت د میراث تر دریمي برخي زیات وي بیا د ټولو وارثانو په اجازه او رضایت پوري اړه لري که دوی ټوله یا په دوی کي یو د دې اجازه ور نه کړي بیا د کړ میراث شخه وصیت پوره کېدای نه سي که په وارثانو کي یو نابالغ وي بیا د هغه اجازه هم باور نه لري د میراث تر دریمي برخي شخه زیات وصیت باید د دغه نابالغ پر برخه اثر نه واچوي (۱).

مسئله: - چا چې وصیت کړی وي او دومره مال یې هم پرې ایښی وي چې د هغه په دریمه برخه کي ټول وصیتونه پوره کیږي بیا د وارثانو پر ذمه واجب دی چې د مړي وصیت پوره کړي په دې کي سُستي نه وکړي که د

۱: هدایه، عالمګیري، شامي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مړي د مال په موجودتيا کي د مړي د لمانځه او روژې په فديه کي په اسقاط باور وکړي مال پخپل منځ کي وو-شي ګناه يې د دوی پر ذمه پاته ده.

مسئله:- د وصيت کولو په صورت کي د فرايضو او واجبو ادا ينه داسي کېدلای سي:

۱:- د هر ورځي لمونځونه دي د وتر سره شپږ. وشمېرل سي او د هر لمانځه فديه پاو کم دوه سېره غنم يا د دې قيمت دی يعني د يوې ورځي د لمونځو فديه لس نيم سېره غنم يا د دې قيمت دی.

۲:- د هري روژې فديه پاو کم دوه سېره غنم يا د دې قيمت دی د روژې مبارکي د روژو ماسيوا که يې يو نذر منلی وي د هغه فديه به هم ورکوي.

۳:- د څومره کلو او څومره مال زکات چي پاته سوی وي د هغه حساب کولو وروسته به زکات ادا کوي.

۴:- که فرضي حج يې ادا نه کړ بيا د مړي د ځای څخه به يو څوک د حج بدل لپاره استوي او د دغه شخص د لاري ټول ضروري مصرفونه به ادا کوي.

۵:- که د يو چا حق وربا ندي وي د حق په برابر به هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ور کوي.

۶ :- څومره سرسایې چي پاته سوي وي د هري سرسایې لپاره به پاو کم دوه سېره غنم یا د دې قیمت ور کوي.

۷ :- که قرباني پاته سوې وي نو د هري قربانۍ لپاره د یوه پسه یا بزې قیمت یا د غوا، غویي د یوې برخي قیمت دې اندازه کړي وروسته دې دغه پیسې صدقه کړل سي.(۱)

۸ :- که د تلاوت سجدې پاتې سوي وي بیا احتیاط په دې کي دی چي د هري سجدې په بدل کي پاو کم دوه سېره غنم یا د دې قیمت صدقه کړل سي.

۹ :- که د قضا سوو لمونځو یا روژو صحیح شمېر معلوم نه وي بیا په اندازې سره دې حساب ولګوي.

دا ټوله احکام هلته دي چي مړي د دې وصیت کړی وي او د وصیت قدر مال یې پرې ایښی وي که وصیت یې کړی نه وي یا د وصیت د پوره کولو لپاره میراث کافي نه وي بیا پر وارثانو د مړي د فرایضو او واجبو فدیه ور کول لازم نه دی هو که دوی یې پخپله خوښه د مړي سره د خوا خوږۍ لپاره وغواړي ثواب ور باندي واجیبږي.

مفتي محمد شفیع

۱: منة الجلیل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نبي عليه السلام سايه

پوښتنه:- د نبي عليه السلام سايه وه که نه؟ ځيني وعظ کوونکي وايي چې د نبي عليه السلام سايه نه وه د دې ثبوت سته که نه؟

جواب:- که په يوه صحيح نقل سره دا ثابت سي چې د معجزې په توګه د نبي عليه السلام سايه پر مځکه نه جوړېده بيا خو هيڅ مسلمان د دې خبري په منلو کي ځنډ نه کوي خو په دې هکله هيڅ صحيح نقل نسته د حديثو په کتابو صحاح سته او داسي نورو کي د دغه مضمون هيڅ حديث نسته البته په خصائص کبرىٰ کي شيخ جلال الدين سيوطي رحمة الله عليه د دغه مضمون يو حديث مرسلاً روايت کړی دی:

باب المعجزة فى بوله و غائطه صلى الله عليه وسلم

"اخرج الحكيم الترمذي من طريق عبدالرحمن بن قيس الزعفراني عن عبدالملک بن عبدالله بن الوليد عن ذكوان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ان رسول الله صلى الله عليه وسلم لم يكن يرى له ظل في شمس ولا قمر ولا اثر قضاء حاجة" (۱)

و قال في باب الاية في انه صلى الله عليه وسلم لم يكن يرى له ظل، اخرج الحكيم الترمذي عن ذكوان بمثله، ثم قال اى السيوطي "قال بن سبع من خصائصه ان ظله كان لا يقع على الارض وانه كان نورا فكان اذا مر فى الشمس او القمر لا ينظر له ظل. قال بعضهم و يشهد له حديث قوله عليه السلام فى دعائه واجعلني نوراً" (۲)

خو دغه روايت له يو څو وجهو څخه ثابت او باوري نه دی.

۱:- اول دا چي د اصحابو كرامو ومخ ته د نبي عليه السلام ټوله ژوند پروت دی د لمر او سپوږمۍ په رڼا كي د نبي عليه السلام تګ راتګ، ناسته او ولاړه په سفر او كور كي لنډه دا چي ټوله پيښي د اصحابو كرامو ومخ ته دي ښكاره خبره ده چي دا پيښي بې شمېره دي بيا كتونكي اصحاب كرام په زرهاوو دي د اصحابو كرامو له عادت

۱: خصائص اول ټوک مخ۷۱ چاپ دائرة المعارف

۲: خصائص اول ټوک مخ۶۸، و بمثله ذكره فى المواهب نقلا عن الفخر الرزاى رحمة الله عليه مواهب، دويم ټوک مخ۳۹۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثخه دا هم معلوم دی چي دوی د نبي عليه السلام لږ قدر خبره، نقل او حرکت، آثار او حالاتو د بيانولو ډېر خيال ساتی د دې يقيني غوښتنه دا ده چي که دا پېښه ثابت وای نو د بې شمېره اصحابو کرامو څخه به يې روايت نقل سوی وای خو کله چي موږ د حديثو په ذخيرې باندي نظر واچوو په دې هکله فقط يو حديث هغه هم مرسل موندو دغه حديث هم د سند لخوا بيخي ضعيفه راوئي او دا خبره قوي ښکاره کيږي چي دا پېښه صحيح نه ده.

۲ :- دغه حديث مرسل دی او د محدثينو يوه غټه ډله مرسل حديث حجت نه ګڼي.

۳ :- د دغه حديث اول روايت کوونکی عبدالرحمن بن قيس زعفراني دی چي بيخي ضعيفه، درواغجن او د باور وړ نه دی بلکه ځيني خلګو دا هم ويلي دي چي د درواغو حديثونه يې جوړول پر دغه ويناګانو دي نظر وکړل سي:

قال في الميزان كذبه ابن مهدي او ابو زرعة و قال البخاري ذهب حديثه و قال احمد لم يكن بشئ و خرج له الحاكم حديثاً منكرا و صححه و مثله في التقريب و قال في تهذيب التهذيب كان ابن مهدي يكذبه و قال احمد

(c) ketabton.com: The Digital Library

حديثه ضعيف و لم يكن بشئ متروک الحديث و قال النسائي متروک الحديث و قال زکريا الساجي ضعيف کتبت عن حوثرة المنقري عنه و قال صالح بن محمد کان يضع الحديث و قال بن عدي عامة ما يرويه لا يتا بعائميه الثقات قلت قال الحاکم روي عن محمد بن عمرة حماد بن سلمة احاديث منکرة منها حديث من کرامة المومن على الله ان يغفر لمشيعيه قال و هذا عندى موضوع وليس الحمل فيه الاعليه و قال الحاکم ابو احمد ذاهب الحديث و قال ابو نعيم الاصبهاني لا شيئ.

د دې بل روايت کوونکی عبدالملک بن عبدالله بن عبدالوليد دی چې حال يې معلوم نه دی په رواجي کتابو کې د ده ذکر نشته.

لنډه دا چې په يوه داسې عمومي پېښه کې د ټولو اصحابو چپ پاتېدل او فقط په يوه مرسل حديث کې د دې ذکر د روايت د بې باوره کېدو او نه ثابتېدو لپاره قوي نخښه ده.

دويم دغه روايت مرسل دی، دريم د دې روايت کوونکی بيخي درواغجن او حديث له ځانه جوړوي که دغه حديث ته له ځانه جوړ سوی وويل سي ليري خبره نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده او ځیني خلګو چي د سایې د نه جوړېدو په هکله په دې خبري دلیل نیولی دی چي الله جل جلاله په قرآن کي نبي علیه السلام ته نور ویلي دي او نبي علیه السلام په دعاګانو کي اجعلني نوراً فرمایل نو دغه دلیل بیخي د پام وړ نه دی ښکاره خبره ده چي په آیت یا د حدیث په دعا کي د نور دا معنا نه ده چي د دې خاکي دنیا کیفیت او آثار په نبي علیه السلام کي نه وې یا د نبي علیه السلام دعا او خواهش دا وو چي د دې نړۍ د خاصو آثارو څخه بېل سي معاذالله د باد په شان سي بلکه د عاقلانو او عالمانو په اتفاق معنا دا ده چي څرنګه نور د هدایت پوهني او دید ذریعه ده همدا رنګه نبي علیه السلام د هدایت ذریعه ده څرنګه چي د نبي انتهایي کمال دا دی چي د ده نبوت او هدایت په بشپړه درجه کي وي ځکه نبي علیه السلام په خپلو دعاګانو کي دغه بشپړتیا غوښته او په همدې معنا سره په قرآن شریف کي قرآن او تورات ته نور ویل سوي دي په دغه معنا کي اصحابو کرامو ته د هدایت ستوري ویل سوي دي د دې پر ته دغه دعا اجعلني نوراً ښوونه ټول امت ته سوې ده په دغه دعا کي د نبي علیه السلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

خصوصیت هم پر ځای نه پاتیږي.

ځیني خلکو د سایې د نه جوړېدو دا لامل ښوولی دی چي کومي خوا ته به نبي علیه السلام تلی پر سر مبارک به یې ملایکو یا د رحمت وریځو سایه کوله که دا خبره ثابت سي بیاهم نور صحیح او ډاګیز روایتونه د دې په ټکر کي ستنه مثلاً د صحیح بخاري په حدیث کي د هجرت په هکله د بي بي عایشې رض څخه روایت سوی دی:

"ابابکر قام للناس وجلس رسول الله صلی الله علیه وسلم صامتا فطفق من جاء من الانصار ممن لم یر رسول الله صلی الله علیه وسلم یحیی ابابکر حتی اصابت الشمس رسول الله صلی الله علیه وسلم فاقبل ابوبکر حتی ظلل علیه بردائه فعرف الناس رسول الله صلی الله علیه وسلم عند ذالک" کذا فی المواهب، و قال الزرقاني فی شرح المواهب و عند بن عقبة عن الزهری "فطفق من جاء من الانصار یحسبه ایاه حتی اصابته الشمس اقبل ابوبکر بشئ اظله به" (۱) و مثله یروی تظلیله علیه السلام فی حجة الوداع وهو مشهور و مذکور فی عامة الکتب.

۱: شرح المواهب للزرقانی اول ټوک مخ ۳۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه د نسايي نه جوړېدو حديث به د دغه روايتو په مقابل کي غير ثابت وګرځول سي يا داسي به وويل سي چي مخکي داسي وو خو وروسته دا حال پر ځای پاته نه سو قسطلاني په مواهب کي همدغه خبره خپله کړې ده ځکه د هجرت د حديث د نقلولو وروسته يې فرمايلي دي:

فظاهر هذا انه عليه الصلوة والسلام كانت الشمس تصيبه و ما تقدم من تظليل الغمام والملائكة له كان قبل بعثته كما هو صريح في موضعه.[1]

يعني دا خبره ښکاره سوه چي پر نبي عليه السلام لمر اثر کوی او پر نبي عليه السلام باندي د وريځو او ملايکو سايه کولو چي کومي پيښي دي هغه تر نبوت دمخه دي.

د اولياوو د زيارتو شرعي حيثيت

پوښتنه: – (۱) د عرس لغوي معنا څه ده او د شريعت په اصطلاح عرس څه ته وايي؟ پخوا د دې وجود وو که نه؟ دا کله پيل سو؟

۱: زرقاني اول ټوک مخ۳۵۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲:- نن سبا د هند او بنګال په ځينو ځايو کې مثلاً اجمير، برېلي او داسي نورو ځايو کي پر يوې تاکلي نېټې يو شاه صاحب پر يوه زيارت کښيني مريدان ورباندي راټول سي پر زيارت باندي قيمتي پوښ واچول سي خېمې ودرول سي پر زيارت څراغونه بل کړي د زيارت شاوخوا خلک د د صاحب زيارت په شان کي نعتونه وايي او نڅا کوي دغه کارونه روا دي که نه؟ په داسي عرس کي ګډون کوونکي بدعتيان دي که نه؟

۳:- دلته ځيني پيران داسي هم سته چي خپلو مريدانو ته د سجدې کولو امر کوي دا رنګه امر کوونکي او دغه امر پر ځای کوونکي مرتد او بې دينه دي که نه؟ ځيني پيران که څه په خوله داسي امر نه کوي خو کله چي مريدان سجده ورته کوي دوی منع نه پر کوي داسي پير لپاره څه حکم دی؟ آيا دوی د نبي عليه السلام د فرمان په برابر:

الساکت عن الحق کشيطان الاخرس.

نه دي او کبيره ګناه ورباندي سته که نه؟ ځيني پيران خپل مريدان د دې څخه منع کوي مريدان يې نه مني او سجده ورته کوي کله يې منع کړي او کله حيران ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاته سي خو بياهم عرس نه بندوي چي دغه شرک او بدعت بيغ وخيژي بلکه عرس د ثواب باعث ګڼي پير دا هم وايي چي زه څه وکړم خلک له سجدې څخه منع کوم دوی يې نه مني زه معذوره يم.

۴:- پير څه ته وايي؟ داسي شخص پير جوړول او ده ته عقيده ساتل روا ده که نه چي پورتني کارونه کوي؟

۵:- د الله جل جلاله پر ته بل چا ته سجده حرام ده او که په دې هکله څه تفصيل سته ځيني خلک د تحيې سجده روا ګڼي ځيني خلک په دې هکله د فتوی تيسير حواله ور کوي او څوک بيا د فتح القدير حواله ور کوي آيا د دغه کتابو حوالې صحيح دي که نه؟

۶:- د بدعت پيژندنه او قسمونه کوم دي؟ کوم بدعت ګناه لري او کوم يو يې نه لري؟ که عرس بدعت دی عرس کوونکو ته بدعتي ويلای سو که نه؟ او د داسي شخص پسې لمونځ څرنګه دی؟ که د بدعت کېدو سربېره بياهم يو څوک عرس نه پرېږدي پر دې باندي ټينګار کوي او دا کوشش کوي چي عرس روا او د ثواب وړ وګرځوي دا څرنګه دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷ :- د کوم بدبويه شيانو خوړولو وروسته چي مسجد ته راتلل منع دي څوک چي دغه شيان وخوري وروسته مسجد ته را نه سي او په جماعت کي ګډون نه وکړي خو د جماعت نيت ولري د جماعت ثواب ور رسيږي که نه؟

جواب:- عرس په عربي لغت کي د وليمې ډوډۍ او نکاح ته ويل کيږي:

کما صرح به القاموس.

نن سبا زموږ په هيواد کي چي کوم عرس لمانځل کيږي يعني د يوه بزرګ د وفات پر نېټه باندي هر کال د هغه پر قبر باندي جمع کېدل او ميله جوړول دا فعل هم ايجاد سوى بدعت دى په اولني وختو کي لا څه چي په وروستني وختو کي هم تر پېړيو پوري د دې نوم او نشان نه وو ډېر وروسته دا ايجاد سو مشهور دا دي چي څرنګه د نورو ټولو بدعاتو اول پلا پېلېدل بد نه وو وروسته د خلګو زياتوب ګناه او بدعت وګرځوى همدا رنګه په دې هکله اول داسي وسو چي شيخ عبدالقدوس ګنګوهي رحمة الله عليه هر کال د کلير پير مخدوم صاحب رحمة الله عليه زيارت ته ورتلى خو نېټه به يې ټاکلې نه وه د شيخ په راتګ چي د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مریدان خبر سول دوی هم دلته راتلل بیا خلګو فکر وکړ
چې د شیخ صاحب سره یو ځای حاضریدل ګران دی یوه
ورځ یې ور ته وټاکله اوس هم منکرات جمع سوي نه وه
وروسته ناپوهانو خلګو په دې کې دومره زیاتوب وکړ چې
په سوو محرمات، شرک او کفر سره یوځای سوه بیا هر
ځای د دې رواج سو په دې هکله دوې خبرې دې یو دا
چې د بدعاتو او رواجي منکراتو پر ته عرس او بل دا چې د
بدعاتو او منکراتو سره عرس څنګه دی؟

د اولي خبري جواب دا دی چې په اتفاقي توګه که یو
څوک د یوه بزرګ زیارت ته همیش هر کال ځي خو نېټه
یې ټاکلې نه وي او څه خاص انتظام نه ور ته کوي بیا هیڅ
باک نه لري بلکه مستحب او سُنت دی په دې شرط چې
رواجي منکرات هلته نه وي:

لما اخرج ابن جرير عن محمد بن ابراهيم قال كان
النبى صلى الله عليه وسلم ياتى قبور الشهداء على راس
كل حول فيقول سلام عليكم بما صبرتم فنعم عقبى الدار.

شاه عبدالعزیز رحمة الله علیه پخپلو لیکنو کې فرمایي:

که روز عرس برائے آنست که آن روز مذکور انتقال

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایشیان می باشد از دار العمل بدار الثواب والا هر روز که این عمل واقع شود موجب فلاح و نجات است. [۱]

خو پر یوې ټاکلي نېټې دا ضروري ګڼل داسي کار کول چي خلکو ته دا ضروري ښکاره سي او پر نه کوونکو باندي د نیوکي ځای پیدا سي دا یو بد بدعت دی چي د اسلام په اصولو کي یې هیڅ نوم نسته.

دویم هغه عرس چي رواجي منکرات په کي وي او دا د عرس لپاره لازم ګڼل کیږي د دې جواب ښکاره خبره ده چي یو خو پخپله بدعت دی بیا په دې کي ډېر مشرکانه کارونه، بدعتونه او ګناهوي کبیرې چي یو څو یې دا دي:

۱: – څراغ بلول چي د حدیث شریف له رویه حرام دی نبي علیه السلام پر قبرو پر څراغ بلونکي باندي لعنت کړی دی. [۲]

۲: – پر قبر څادر غوړول چي په حدیث کي یې په ډاګه مخالفت سته. [۳]

۱: مجموعه فتاوی دریم ټوک مخ۶۹

۲: مشکات

۳: بخاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳:— د دوی په نامه نذر منل چي مطلقاً حرام دی:

قال في البحر الرائق الاجماع على حرمة النذر للمخلوق ولا ينعقد ولا يشتغل به الذمة وانه حرام بل سحت ولا يجوز لخادم الشيخ اخذه ولا اكله ولا التصرف فيه بوجه من الوجوه.

۴:— د نذر دغه میتهایي د برکت لپاره خوړل او وېشل، د بحر الرایق د پورتني بیان څخه معلوم سو چي دغه نذر حرام دی ځکه د دې په حلال او برکتناکه ګڼلو کي د کفر اندېښنه سته، والعیاذ بالله.

۵:— ساز او سروډ چي د دې پر منع کېدو او غندني کي بې شمېره حدیثونه سته په تفسیر روح المعاني کي د آیت لهو الحدیث لاندي بې شمیره روایتونه یوځای کړل سوي دي هلته دي رجوع وکړل سي او د شیخ ابن حجر مکي رساله کف الرعاع عن محرمات اللهو والسماع هم پر دغه موضوع کافي او شافي ده پخپله د صوفیانو یوې غتي ډلي دې ته ناروا ویلي دي د دې لپاره دي د مولانا تانوي رحمة الله علیه رساله حقوق السماع وکتل سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦ :– د بدکارو ښځو سندري ویل او یوځای کېدل چي پخپله د ډېرو محرماتو یوځای کېدل دي.

۷ :– پر قبرو باندي د عامو ښځو جمع کېدل چي په دې هکله په حدیث کي فرمایل سوي دي:

لعن الله زوارات القبور.

۸ :– پر قبرونو د مجاورو کښېنستل چي د حدیثو او فقه په باوري کتابو کي يې منع راغلې ده.

۹ :– د قبر طواف کول چي قطعاً حرام دی ملا علي قاري رحمة الله علیه په شرح مناسک باب زیارت روضة القدس کي فرمايي:

ولا یطوف ای ولا یدور حول البقعة الشریفة لان الطواف من مختصات الکعبة المنیفة یحرم حول قبور الاولیاء انتهٰی.

۱۰ :– د عبادت په نیت سجده کول ښکاره کفر دی او د عبادت د قصد پرته د غټي درجې ګناه کبیره ده:

کما سیاتی تفصیله.

که پلټنه وسي دا رنګه په سوو ګناهونه په دغه عرسو کي لیدل کیږي:

و في ذالک کفایة لمن اراد الهدایة.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه د کوم وخت څخه چي دا رنګه عرس رواج سوی دی د هغه وخت څخه عالمانو او پخپله صوفیانو چي څېړنه یې کوله د دې څخه منع کوله قاضي ثناء الله پاني پتي رحمة الله علیه چي د ظاهري علوم ماهر او عالم کېدو سربېره په نقشبندیه کورنۍ کي د مرزا مظهر جان جانان رحمة الله علیه په خلیفه ګانو کي ذی په ارشاد الطالبین کي فرمايي:

"قبور اولیا بلند کردن و گنبد بران ساختن و عرس و امثال آن چراغان کردن همه بدعت است بعض ازان حرام او بعض مکروه پیغمبر خدا بر شمع افروزان نزد قبر و سجده کنندگان را لعنت گفته".

په بریقه شرح طریقه محمدیه اول ټوک مخ۱۲۲ کي لیکلي دي:

"واقبح البدع عشرة وعد منها طعام المیت وایقاد الشموع علی المقابر والبناء علی القبر و تزیینه والبیتوتة عنده والتغنی والسماع واتحاذ الطعام للرقص واجتماع النساء لزیارة القبور... الخ".

شاه محمد اسحاق محدث دهلوي رحمة الله علیه په مسایل

(c) ketabton.com: The Digital Library

اربعين كي فرمايي:

"مقرر ساختن روز عرس جائز نيست در تفسير مظهري مى نويسد، لايجوز ما يفعله الجهال بقبور الاولياء والشهداء من السجود والطواف حولها واتخاذ السراج والمسا جداليها ومن الاجتماع بعد الحول كالاعياد و تسمونه عرسا".

اصله خبره هغه ده چي امام مالک رحمة الله عليه كړي ده:

مالم يكن يومئذ دينا لايكون اليوم دينا.

ځكه كوم عبادت چي د نبي عليه السلام او اصحابو كرامو او تابعينو په وخت كي اصل نه ولري هغه عبادت نه ګمراهي ده په رساله قشيريه كي د دې خبري په تاييد كي د طريقې د ډيرو بزرګانو وينا ګاني ليكل سوي دي:

فليراجع ثمه و مثله في مفتاح السنة للسيوطي ص۵.

۲:- د دغه خبرو څخه ثابت سو چي داسي كوونكى بدعتي او سخت ګناهكاره دى.

۳:- د الله جل جلاله پرته بل چا ته سجده ول كه د عبادت په نيت وي بيا ښكاره كفر او ارتداد دى (نعوذبالله

(c) ketabton.com: The Digital Library

منه) او که د عبادت په نیت نه وي بلکه د عزت په قصد وي بیا ارتداد او کفر نه دی خو سخته ګناه او شرک ته نژدې دی:

کذا قال ابن حجر المکي في الاعلام بقواطع الاسلام علی هامش الزواجر.[۱]

و في المواقف و شرحها من صدق بما جاء به النبي صلی الله علیه وسلم و مع ذالک سجد للشمس کان غیر مومن بالاجماع لان سجوده لها یدل بظاهره انه لیس بمصدق و نحن نحکم بالظاهر فلذالک حکمنا بغدم ایمانه لان عدم السجود یغر الله داخل في حقیقة الایمان حتی لو علم انه لم یسجدلها علی سبیل التعظیم واعتقاد الالوهیة بل سجدلها و قلبه مطمئن بالایمان لم یحکم بکفره فیما بینه و بین الله تعالی و ان اجری علیه حکم الکافر في الظاهر انتهي. ثم قال نقلاً عن الروضة ولیس من هذا ما یفعله، کثیر من الجهلة الظالمین من السجود بین یدی المشائخ فان ذالک حرام قطعاً بکل حال سواء کان للقبلة او یغرها و سواء قصد السجود لله او غفل و في بعض صورة ما یقتضي

۱: دریم ټوک مخ ۳۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

الکفر عافانالله تعالیٰ من ذالک انتهي، ففهم انه قد یکون کفراً بان قصد به عبادة مخلوق او التقرب الیه و قد یکون
کفراً بان قصد به عبادة مخلوق او التقرب الیه و قد یکون
حراماً ان قصد به تعظیمه او الخ.

همدغه مضمون شاه محمد اسحاق محدث دهلوي په مائة مسایل کي په درو دېرشمي مسئلې کي ذکر کړی دی او حلبي په شرح منیه کبیر کي ویلي دي:

حتی لو سجد لغیر الله یکفر.

د دې څخه معلوم سو چي د الله جل جلاله پرته بل چا ته سجده د ډیري سختي درجې ګناه ده کوم پیر چي خپل مخ ته دا جاري ساتي که څه هم د دې امر نه ورته کوي بیاهم په ګناه کي یې شریک دی بالفرض که خلک یې خبره نه مني نو دی د څه شي پیر دی لږ تر لږه جلا کېدل وربانديي فرض دی.

لنډه دا چي د داسي پیرانو لاس نیوی (بیعت) حرام دی چي د شرعي حدودو خیال نه ساتي لکه څنګه چي امام غزالي رحمة الله علیه په خپلو زیاترو لیکنو کي او رساله

(c) ketabton.com: The Digital Library

قشریه، عوارف المعارف کي پخپله د تصوف د امامانو د وینا ګانو څخه دا ثابت سوي دي.

۴:- شاه ولي الله رحمة الله علیه په القول الجمیل کي د پیر یعني کامل شیخ لپاره یو څو شرطونه لیکلي دي په کوم شخص کي چي دغه شرطونه نه وي د هغه پر لاس بیعت کول په کار نه دی خصوصاً په کوم شخص کي چي دغه پورته ذکر سوي خبري موجود وي او ګناهونه کوي د هغه پر لاس بیعت کول حرام دی، و ذالک کله ظاهر.

۵:- د سجدې په هکله په دریم جز کي بشپړه خبره وسوه دا خبره خو صفا ده چي د الله جل جلاله پر ته بل چا ته سجده حرامه ده په کفر کي یې تفصیل سته په حرمت کي یې هیڅ تفصیل نسته د فتح القدیر خوا ته د دې روایبنت کول غلط دی.

٦:- بدعت په لغت کي هر نوي کار ته ویل کیږي که څه عادت وي او که عبادت کومو خلګو چي دغه معنا خپله کړې ده هغو بدعت پر دوو قسمو وېشلی دی ښه او بد د کومو فقهاوو په وینا ګانو کي چي ځیني بدعتو ته ښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویل سوي دي هغه د لغت د دغه معنا په برابر بدعت دي
که نه په حقیقت کي بدعت نه دي او د شرعي بدعت معنا
دا ده چي په دين کي يو کار زياتول يا کمول چي د
اصحابو کرامو او تابعينو د زمانې وروسته سوی وي او د
نبي عليه السلام څخه د هغه نه قولاً نه فعلاً، نه صراحتاً نه
اشارةً اجازه نقل سوې وي:

هذا ملخص ما في الطريقة المحمدية وهو اجمع مارايت
من تعريف البدعة وان اردت التفصيل فراجعه.(۱)

بيا بدعت درجې لري ځيني د مکروه په درجه کي دي
ځيني د حرام او ځيني د شرک په درجه کي دي پر بدعت
باندي ټينګار کوونکی په هر حال فاسق دی د ده پسې
لمونځ مکروه تحريمي دی:

کما في الدر المختار و غيره وخلف مبتدع.. الخ.

۷:- کله چي د دغه شيانو پرېښودل د ده په وس کي
دی او پرېږدي يې نه وي بلکه جماعت پرېږدي که څه
نيت يې وي او که نه وي د جماعت ثواب نه ورسيږي البته

۱: بريقة شرح الطريقة اول ټوک مخ۱۲۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوک چي معذوره وي د هغو لپاره هم مناسب دی چي په جماعت کي دي ګډون نه کوي چي نورو خلګو ته تکليف نه ورسيږي داسي خلګو ته د جماعت ثواب په کور کي ورسيږي انشاءالله:

كما صرح به الفقهاء والتفصيل في رسالتي آداب المساجد.

پوښتنه: – د مسجد تر څنګ زيارت دی پر زيارت هره ورځ او د جمعې په شپه څراغونه بليږي د تيلو انتظام د مسجد د آمدن او د محلې د خلګو په چنده پوره کيږي يوازي د زيارت لپاره دومره زيات تيل جمع کيږي چي د زيارت تر مصرف زيات دي که پاته تيل د مسجد امام خپل شخصي مصرف کي استعمال کړي روا دی که نه؟

جواب: – پر قبرو څراغ بلول روا نه دی په حديث کي دي:

لعن الله زوارات القبور والمتخذين عليها السراج.

ځکه کوم تيل چي پر زيارت د رڼا جوړولو لپاره جمع کيږي په کار دی چي دا په اصلي زيارت مصرف نه سي البته که په زيارت پوري اړوندي حجرې وي يا پر لاره رڼا ته اړتيا وي هلته يې مصرفولای سي همدا رنګه که د امام

(c) ketabton.com: The Digital Library

حجره په زيارت پوري اړه لري هلته يې هم مصرفولای سي که نه بې اجازې بل ځای دغه تيل استعمالول روا نه دی که دا معلوم سي چي خلک دغه تيل د نذر په توګه زيارت ته ورکوي بيا هيڅ ځای هم د دې استعمال روا نه دی ځکه چي د الله جل جلاله پر ته د بل چا نذر حرام دی او د هغه شي استعمال هم حرام دی چي د الله جل جلاله پر ته د بل چا په نذر کي ورکړل سي:

صرح به في البحر الرائق من کتاب النذر.

پوښتنه: - په مسجد کي دننه کافي رڼا وي او د زيارت رڼا هيڅ فايده نه لري نو رڼا جوړول روا دی که نه؟ د پنجشنبې په ورځ پر زيارت ختم کيږي په دغه ختم کي ګډون څه حکم لري؟

جواب: - پر قبر څراغ بلول حرام دی د قرآن شريف په ختم کي که نور بدعتونه نه وي بيا په دې کي ګډون باک نه لري بياهم پرېښودل يې غوره دی ځکه دغه شيان که پخپله بدعت نه وي خو وروسته کرار کرار تر بدعت څخه هم زيات سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتنه:- د بزرګانو په سوو زيارتونه دي چي روا او ناروا دواړه رنګه دعاګاني ورته کيږي د دعاګانو لپاره زيارت ته حاضرېدل واجب او فرض ګڼل څنګه دی؟ مړو ته ثواب له هره ځايه رسيږي او که زيارت ته تلل ضروري دی؟ دا رنګه دعا څنګه چي اې فلانکې! ته د الله دوست يې او د هغه مقبوله بنده يې زما لپاره له خدای څخه دعا وکه چي خپل مرام ترلاسه کړم داسي دعا روا ده که نه؟ پر زيارتو عرس لمانځل کيږي په عرس کي ګډون څنګه دی؟

جواب:- مړو ته د ثواب رسولو لپاره قبر ته حاضرېدل ضروري نه دی له هره ځايه ثواب ور رسيږي البته قبر ته د تللو دوې ګټي دي د عامو مومنانو قبرو ته په ورتللو عبرت، د عزيزانو او قريبانو قبرو ته په ورتللو د عبرت سره د حق اداينه هم، او د بزرګانو قبرو ته په ورتللو برکتونه هم ترلاسه کيږي په دعا کي د قبر خاوند ته خطاب کول په کار نه دی بلکه داسي دعا باک نه لري چي ياالله! د فلاني مقبوله بنده په وسيله زما کار وکه.

پوښتنه:- زيد اوري چي د فلاني بزرګ زيارت ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښایسته دی زید د سفر وروسته د زیارت لیدلو ته ورځي دغه تګ یې څنګه دی؟

جواب:- که هلته په بدعتو او منکراتو کي نه اخته کیږي بیا روا دی.

پوښتنه:- زید وایي که زما فلانی کار وسو د فلاني بزرګ پرقبر څادر اچوم او هلته د الله جل جلاله په نامه نیاز کوم دا څنګه دی؟ که د زید کار د ده په خوښه وسي پر قبر څادر اچول وراندي واجب دی که نه؟

جواب:- پر قبر څادر اچول پخپله ناروا دی او د دې نذر کول دویمه ګناه ده دغه نذر یې صحیح هم نه سو.

پوښتنه:- په رواجي طریقه هغه مجلس چي په هغه کي د نبي علیه السلام حالات بیان سي څه حکم لري؟ په دغه مجلس کي درېدل روا دی که نه؟

جواب:- ناروا دی که د بدعتو او رواجي تاکل سوو کارو څخه خالي وي بیا روا دی.

پوښتنه:- شیخ عبدالقادر جیلاني رحمة الله علیه ته د ثواب رسولو لپاره یوولسمه لمانځل روا دی که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب:- ثواب رسول روا دی په دې شرط چي یوولسمه به خاص نه ورته ټاکي.

پوښتنه:- د بزرګانو ارواحو ته د ثواب رسولو لپاره زیارتو ته ډوډۍ استول کیږي دا روا دی که نه که په خپل کور کي دعا وکړي ثواب یې دوی ته وبخښي آیا په دې سره ثواب کمیږي که نه؟ لکه څنګه چي د زیاتره خلګو دا وینا ده چي نیاز تر هغه وخته نه قبلیږي ترڅو چي یې زیارتو ته نه واستوي.

جواب:- زیارت ته ډوډۍ استول بې ځایه او بې معنا کار دی ثواب له هره ځایه رسیږي.

پوښتنه:- د محرم په لسیزه کي د امام حسین رضي الله عنه لپاره فاتحه کول څه حکم لري؟ د ده د شهادت بیان کول څنګه دی؟

جواب:- د ثواب رسولو یا د شهادت د بیان لپاره د محرم لسیزه ټاکل بې معنا او بدعت دی د یوې ورځي د ټاکلو پرته که یو وخت یې وکړي روا دی او ډېر ثواب لري.

مفتي محمد شفیع

پای

خپرونکی ذبیح الله صدیقي

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ خپاره شوي پښتو آثار

جنتي او دوزخي د قران په رڼا کي
تعليم الاسلام
قصص الانبياء
قصص القران
د آخرت ذخيره
د واده مسئلې
تاريخ سردار عالم
پښتو اردو لارښود
پښتو انګلش لارښود
پښتو دري لارښود
پښتو عربي معلم
پښتو انګلش ټيچر
کټور معلومات
عمومي معلومات
د پښتنو قبيلو شجرې
اسلامي معلومات
يوسف عليه السلام کيسه
ملي هنداره
په مېوو او سابه سره درملنه
خوندور خواړه
د نعتو کتابونه
د ټرافيک لارښوونه
يو زر و يوه شپه
دايمي نقشه د کوټې د ښار لپاره
د سعدي حکايتونه
طارق بن زياد
محمد بن قاسم
چهار درويش
امير ارسلان رومي
شهزاده ممتاز او ملکه بينظيره
پښتو انګليسي قاموس
مسخرې ايله دي
باطل نامه
بخت نامه
اسماء بدر
مراسلات افغاني
پښتانه شاعران
د ځلورو ژبو لارښود
د افغان ښوونځيو پښتو دري کتابونه
د ټکلو او داستانو کتابونه
د ټوکو کتابونه
د سندرو کتابونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ چاپ شوي آثار

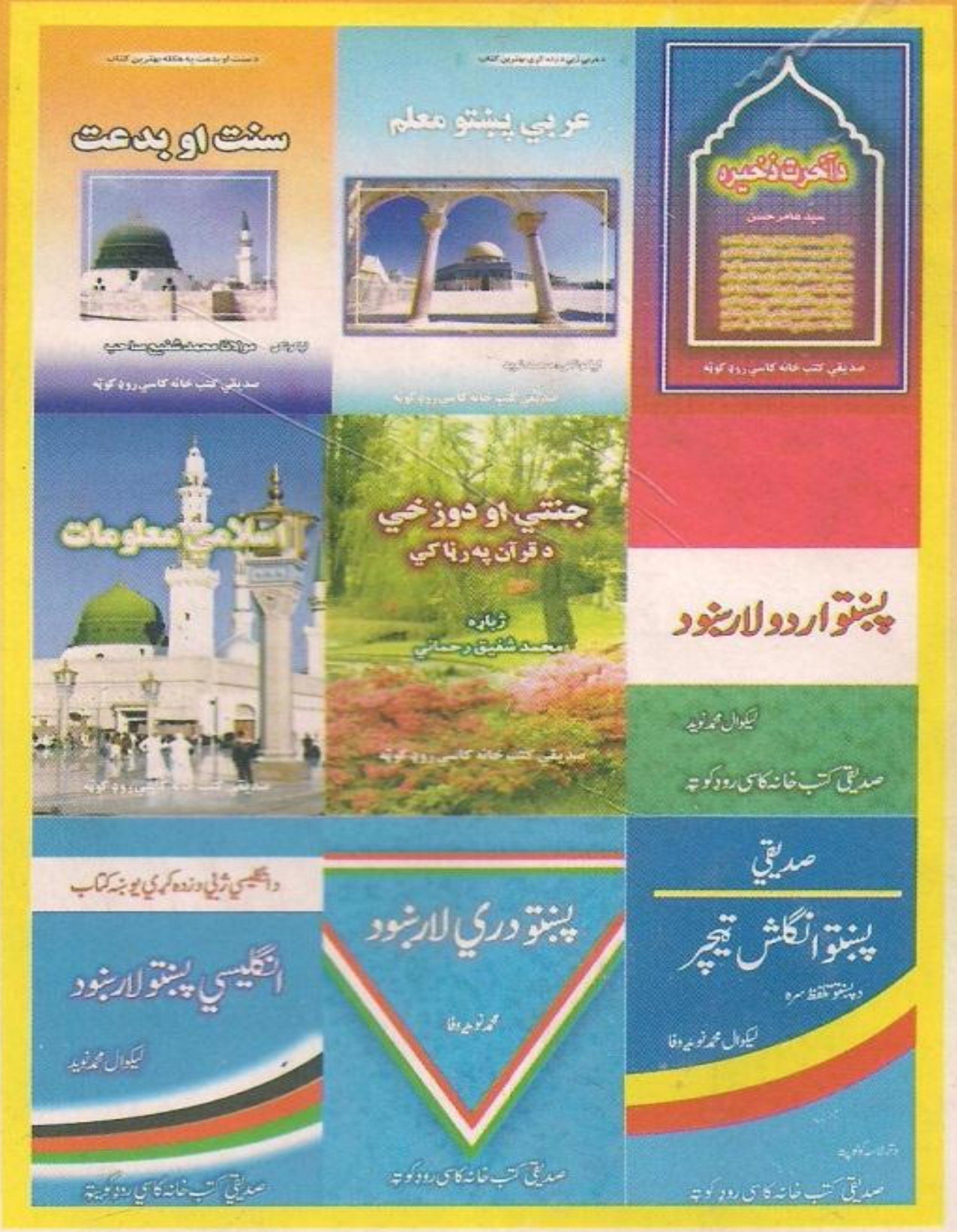

Naveed Grafix 0321 8017498 www.Taleemulislam-Radio.com

صديقي کتب خانه کاسي روډ کوټه

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library